

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00595286 (Z)

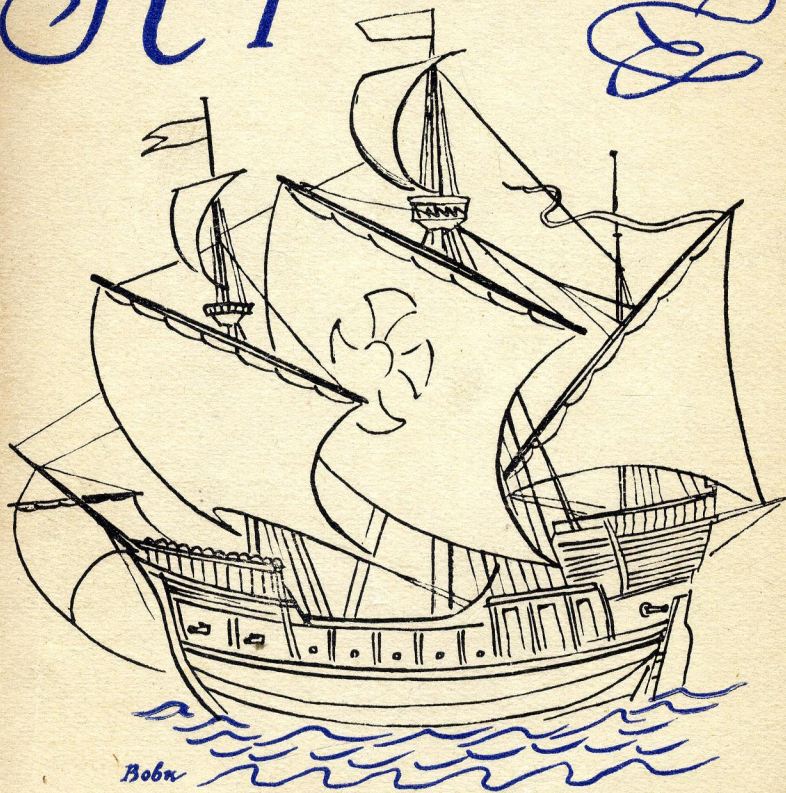

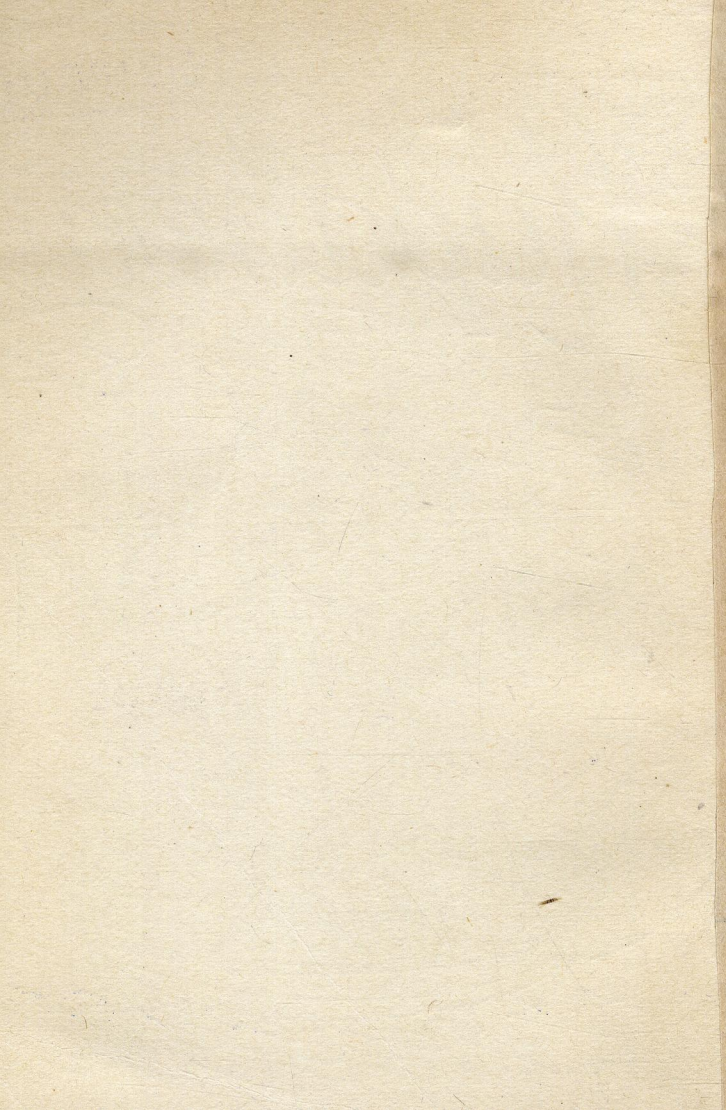

216

юрій клен

Каравели

10

СЕКРЕТНО

ЛІТЕРАТУРНА БІБЛІОТЕКА «ЮТ»

Ч. 4

Ю Р І Й К Л Е Н

КАРАВЕЛИ

окупаційна.

~~84820/4~~

ПРАГА 1943

ВИДАВНИЦТВО ЮРІЯ ТИЩЕНКА

Львів. Бібліотека
АН УРСР

Авторські права застережені

Окладинка акад. мал. Ю. Вовка

Друковано 3300 примірників

Друкарня «Книгтіск», Прага XIII, Самова 665

*„Із білих каравел дивилися вони,
Як від незнаних вод незнані сходять зорі“.*

Ж. М. Ередія.

У слід конкістадорам

КОРТЕС.

1.

В казковий край, під пальми і аґави,
Де стигнуть темні грона островів,
Тебе помчала далеччю морів
Жадоба золота, пригод і слави.

Вкривались багрецем її заграви
Дзвінкі вітрила легких кораблів,
І вабив десь за безміром пісків
Незнаний скарб заморської держави.

Роками мрію ти плекав, — тепер
Вона встає між голубих озер
Жива, втілившись у камінь зримий.

Дивись: он проти сонця мерехтить
Те Мехіко з дахами золотими,
Що, як сурма, в легендах прогремить.

IX. 33.

Мабуть не раз вони в дитячих снах
 Тобі ввижалися: чудні, далекі,
 Золотошкурі і сумні ацтеки
 З погордою в потьмарених очах.

І бачив ти крізь млу й прадавній жах,
 Як ідолів роззявлені пащеки
 В диму пожарів репались від спеки,
 І злото сліз текло їм по щоках.

Згадавши, ти спинив коня в задумі...
 Зеленопере царство Монтесуми!
 Невже воно — лиш марево і міт,

Що спопеліє й щезне димом чорним
 І тільки диким квітом неповторним
 Цвістиме в спогадах прийдешніх літ?

Х. 33.

КОНКІСТАДОРИ.

Немов важкий і мертвий гад,
Стискало груди їм повітря
Тісних, задушливих кімнат. ...
Гітари бренькіт, бренькіт цитри.

Не ваблять чаші і вуста,
Дрімота мрійного дозвілля
І сто раз бачені міста:
Мадрид, Толедо і Севілья.

Відомий світ давно обрид.
Навколо гори заступили
Широкий, дальній круговид.
Але ростуть у духа крила.

І кличе радісний простір.
Співають води у затоці.
І ось вино, що з рідних гір —
Вже не вино, а жовч і оцет.

А вранці в гавані морській
Шумні вітрила напинає
Зі сходу вітер ходовий
І манить, манить у безкрає.

І туга, що співала в снах,
Що зріла і росла роками,
Що племінилася в очах,
Уже доходячи нестями,

Враз вибухла, як грім.

Так кактус іноді сто літ
В корінні потай копить сили,
Щоб раптом викинути квіт
На диво всім — єдиним стрілом.

Розквітлі брості островів
Гойдалися на океанах,
Мов дальнє мариво віків.
До них жага летіла п'яно.

І звідти відгомін бажань,
Немов труба, гремів у морі,
І шумом пінив чорну хлань,
І владно кликав у простори.

О моряки, що синій шлях
Вам пінили південні шквали,
Що вас у білих кораблях
Вітри пригод і шторми мчали!

Омита сонцем далечінь
Вам розгорнулася широко,
І млявих літ літеплу лінь
На попіл спалював Сіроко.

Це вам Південний Хрест горів,
Коли назустріч бриґантинам
Враз випливали з туманів
Фльоріда, Чіле, Аргентина.

Це вам, відважним хижакам,
Скорились мудрі перуанці.
Ще й досі буря трубить нам
Про вас, дзвінкої слави бранці.

Весь мул таверн, барлог, портів,
Що клекотіла ним Біскайя,
Скипів і смерчем полетів
По прірвах щастя і відчаю.

О золото глибоких надр,
Що хвилями усе затопить!
О золото плескуче ватр,
Що захлинулась ним Європа!

Ми теж, п'яніючи, у снах,
Чудні вирощуєм химери,
Щоб десь на дальніх берегах
Нам забілили Кордільери.

Нераз на роздоріжжі днів
Ще зрадить нас надія марна.
Та над безмірністю морів
Завжди горить Зоря Полярна.

Над нами теж Молочний Шлях.
Нам теж Персей і Андромеда,
Як символ, світять у віках.
Туга солодша нам від меду.

І теж зоритиме у млі,
Як сходять з вод неznані зорі,
Той, що скерує кораблі
За вами вслід, конкістадори.

IV. 37.

ЯПОНІЯ.

1.

Наметами квітнучими рясніє
Твоїх вишень весняна заметіль.
І, мов дитя, на білих грудях хвиль
Тебе гойдають чорні буревії.

Але вже око змружене крізь вії
Зорить за обрієм нехибну ціль,
І десь у дальнім лоні інших піль
Твоя весна, мов тихий колос, зріє.

Ти до кінця плекаєш любий сон
В борні нездоланого самурая,
Що всі думки твої бере в полон.

О воле, що нема їй перепон,
Що суходіл і море перекрає!
Чи чуєш ти, як темна буря грає?

Тебе, мов бранку, обступили гори
І полум'ям пашать тобі в лице.
Ти розсуваєш замкнене кільце
У зачаровані, німі простори

І слухаєш, як важко дише море,
І в цвіті бачиш кожне деревце.
Тут — наче серце спіймано в сільце,
А там навколо — всесвіт неозорий.

І в літні ночі, темні й запашні,
Ти чуєш, чуєш в'яві і вісні
Крізь тишу, що простір заколисала,

Далекий поклик зваби і жаги:
То тужно плеще в прикрі береги
Прибій ще неприступного Байкалу.

VI. 34.

АНТОНІЙ І КЛЕОПАТРА.

1.

Повік гойдатися б на хвилях чорних
Під голубим вітрилом снів.
За обрієм в обіймах необорних
Гарячий день зомлів.

Коли у ритмі білої нестями
Гуде сп'янілий вир годин,
Невже поплинеш ти за кораблями,
Рокованими на загин?

Коли безумства дикий крик долине
З твоїх потрощених галер,
Хай корабель, де хоче, якір кине.
Чи ж не однаково тепер? !

І в бурі пристрасти, жаги й одчаю
В її знеможених руках
Шаленства прапор полум'ям замає
Й горітиме в віках.

12. VIII. 29.

На злотих келихах, ще недопитих,
Немов роса, рожевіло вино.
Десь сонним льотосом дрімав Єгипет
І дихав пахощами у вікно.

Приніс ти щедрі жертви не Паладі,
А нестерпний, радісний красі.
Ти в передсмертний час її не зрадив,
І в честь її ламалися списи.

Що Акціум тобі, і що наруга,
І фльот потрощений? Хай чорний вир
Ковтає славу, царства і потугу! . .

Свій гордий Рим зневажив тріумвір
І в смертну мить, здолавши все забути,
З розкритих уст востанне п'є отруту.

IX. 33.

ЦЕЗАР І КЛЕОПАТРА.

1.

Під небом з синього, дзвінкого скла,
З трояндами в волоссі, в білім строї
Назустріч темношатовому герою
Вона по сходах з мармуру зійшла.

Сповіла світ йому пунцова мла,
Схрестились їхні погляди в двобої:
Рожевий усміх, льотос і альое —
І сонна тиша в серці зацвіла.

В залізнім панцирі, в яснім шоломі,
В якому багрянів вечірній племінь,
Він став, щита притисши до грудей.

Червоний морок плив, що все огорне,
Що в ньому тільки блискали дві чорні
Зорі її незбагнених очей.

Та враз долинув дальній подих бурі
(Чи легіонів крок, чи брязк мечів,
Чи хвиль прибій?), в повітрі забренів
Потужний поклик: «Caesar, morituri!»...

Схитнулися тверді ворожі мури.
Згадалося тих двоє близнюків,
Що кожен з них прийдешню велич днів
Плекав і грів у теплій вовчій шкурі.

У тумані осяйний вплив Рим
І слава, що її в вінку із лілій
Колись вікам трубитиме Вергілій.

Поглянув він — неначе вдарив грім.
І знищена, зів'яла і безсила,
Цариця мовчки голову схилила.

II. 34.

ЛОТ.

Коли тобі являтимуться в снах,
Віщуючи руїну, смерть і горе,
Страшні архангели, що движуть зорі
І долю світа важать на мечах,

— Тікай, покинь скарби свої в містах.
Хай позаду шумить вогняне море:
Страшний Содом і проклята Гомора.
Тебе ж нехай веде у далеч шлях.

Не озирайтесь, а то кільцями гада
Жахне тобі у вічі чумний дим,
І скам'янієш миттю соляним

С
Т
О
В
П
О
М.

Зависочієш пам'ятником зради,
Довічним факелом своїй ганьбі,
На сміх нащадкові, на жах юрбі.

Ні, зерна із садка душі твоєї
Ти пронеси крізь бурю і вогонь
У теплі тихому твоїх долонь,
Щоб знов із них хтось викохав лілеї.

Бо знов колись лоза горби покриє
І знов поетові звінчає скронь.
Зазеленіє знову оболонь,
І хвиля весен чорний намул змиє.

Крізь полум'яний шум страшних пожеж
Лови ти чуйним слухом дальні дзвони,
Що вітер їх несе з незримих веж.

Майбутні дні, мов виноградні грона,
До рук твоїх крізь дим, крізь чад і жар
Схиляють важко свій п'янкий тягар.

I. 36.

ПРОВАНС.

1. Бернар де Вентадур.

«Несуть мені і дощ, і вітер щастя.
Мої пісні — зими п'янючий дар.
В моїй душі роздмухують пожар
Осінні вихорі і бурі часті.

А Божий сніг злітає, як причастя,
І степ укрит, мов квіту білий чар.
Навіщо плащ! Горить кохання жар.
Гуде у грудях ватра полум'яста.»

Отак біля квітчастих загород,
Не вимагавши тайних нагород,
Нормандії прекрасній герцогині

Завжди покірний, вірний трубадур
В Провансі соняшнім під небом синім
Вславляв любов Бернар де Вентадур.

2. Бертран де Борн.

Не ніжність і любов, не гаю чари
Він оспівав, а труб ревучий звук,
Крицевий серця дух і мужність рук,
Сполох, неспокій, сутички і чвари.

Гули в піснях його страшні стожари
Жорстоких воєн, полонів, розлук.
Слова сичали сотнями гадюк
І розтинали блискавками хмари.

А щоб у дні спокою не загас
Той пал, яким доба його розквітла,
Він розкидав заграв трівожне світло:

— І враз... у глупу ніч, у мертвий час
Вражала громом пісня необорна
Бойця невтомного Бертран де Борна.

3. Ж о ф р у а Р ю д е л ь.

Нераз із краю дальнього трувер
Заходив, і в піснях його бреніла
Її краса. Непереможна сила
Повабила до владарки химер.

І ось тебе — безсмертного тепер —
Помчали в море радісні вітрила.
До вуст твоїх вона вуста схилила,
Коли з тобою разом день умер.

Хотів би й я слідами йти твоїми,
Узявши плащ і посох пілігрима!
І може тиха хвиля вечорів,

Останнім полум'ям зорі залита,
Мій корабель, у золоті омитий,
Приб'є до Триполійських берегів.

4. Жофруа Рюдель Мелісанді.

Моя царівна дальня і незнана
З морського берега у тьму зорить,
Чи то моїх пісень зоря горить
І сріблом світиться із-за туману.

Лежить між нами простір океану,
Та день і ніч у честь твою дзвенить
І плеще в береги твої щомить
Моїх канцон урочиста осанна.

Ще не являлась ти моїм очам,
А вже високим горам і лісам
Твоя хвала гула в моїм хоралі.

У рокоті тремкому труб і струн
Тобі на берег кидає коралі
Моїх пісень розбурений бурун.

ВІКІНГИ.

I.

Суворі бурі західних морів
Їх десять день уже носили
Над хланями затоплених сонців
Крізь ранки мляві і безсилі.
І зморі їхній мороком чорнів
Правічний простір океану.
Але негоди нездоланих днів
Не вбили в них жадобу п'яну,
Яка погнала в марну далечінь.
Коли, неначе в срібло мерхле,
Вростали щогли в височінь,
Їм снились вежі гостроверхі
Тих міст, що завтра може їм падуть
До рук, як легка здобич.
І врешті хлань, важку, як мертва ртуть,
День ясний золотом оздобив.
Погожий вітер подувам шумким
Нап'яв розгорнені вітрила
І враз помчав. Розтанув день, як дим,
І кораблі драконокрилі
Наступний ранок лагідно гойдав
У водах тихої затоки.
І, мов володар, з чардака вітав
Той край король блакитноокий.

II.

О синява вічна без хмар!
На берег ступили вони невідомий,
І сонце, гаряче мов жар,
У кожного грає на злотім шоломі.
І срібляться вістря списів,
Гойдаючись крокам у такт, і лисніє
Назустріч їм темінь гаїв,
Яка помаранчами вже янтаріє.
Звисаючи, віти виткі
Повзуть, обплітають їм панцирі мідні,
І дивляться в очі квітки,
Сліпучі, не ті, що на півночі рідній.
За лісом крізь лагідний лан
Дороги до міста лежать килимами,
І крізь золотистий туман
Чужинців вітають розчахнуті брами.
Ні рокіт розкотистий труб
Гостей не стрічає, ні військо вороже.
Де ж сила, що вихорем згуб
Без бою суворість ясну переможе?
Мерщій, о мерщій, о мерщій!
Десь звуки тріпочуть у тиші таємній.
Але не співучі мечі
Назустріч їм кидають пісні буремні:
То кільця брязчать на ногах
Від сонця і спали сп'янілих танечниць,
То пурхає серце, мов птах,
І натовп шаліє в розвагах безпечних.
Дівчата — як віття струнке,
І перса смагляві, мов стиглі цитрини,

Обсотує світло струмке,
Що з плеч їх прозорими хвилями рине.
Під пальмами мріють жінки,
Що щойно їх млосна утома зборола,
І їм до колін юнаки
Вронили вінками уквітчані чола.
Зненацька затлумлений крик,
Кітари, і флейти, й тихесенькі дзвони,
Із чаші розбризканий сік,
І скрізь винограду розчавлені грона.
В нестямі південних ночей,
У мороку цього рахманного раю
Здорожених морем гостей
Спочинок безчинний між квітів чекає.
Дерев тих розбещений пах,
Сп'яняючи, вже обвіває їм лиця.
В жіночих гарячих руках
Вже тане мечей їх гартована криця.

III.

Але король, що їх сюди привів
І ледве мав за двадцять років,
Непереможний і жорстокий,
Назад попростував до кораблів.
І тричі пролунав баволій ріг,
Усіх скликаючи до моря.
І не зійшли ще перші зорі,
Як вже на північ скерували біг
Крилаті судна, й звірили життя
Морській непевній долі люди,
І роздимали шпарко груди

Вітри солоні, що гули в снастях.
А короля всю ніч дусив кошмар,
Бо снівсь йому занепад раси,
Нікчемний люд, на спокій ласий,
І млости чорної проклятий чар.
Та ледве промінь ранковий гладінь
Морську торкнув — таку безхмару —
Розвіялися враз примари,
І мозок прояснів, як далечінь.
І обітницю воїн дав богам,
Повік віднині оминати
Ті береги, де дні в шкарлаті,
Мов орхідеї, світять юнакам,
Бо знав: дарують норни тільки тим
У кого серце із металу,
Суворі радощі вальгали
І шпиль екстази в шалі боевім...
Летіли кораблі, і день настав,
Коли в красі незламно-гордій
Зависочіли їм фійорди,
І рідний сніг на горах заблищав.
Там скальди їм складатимуть пісні,
Там чисті й серцем яснощирі
Жінки, що схожі на валькірій,
І мить коротка там дана весні.
Там діти дружать з вітром молодим,
І змалку вчить їх рідна мати
Човни із дерева тесати,
Шукати небезпек, любити дим,
А як прийдеться, з усміхом ясным
В лиці суворім умирати.

II. 1937.

ПРЕДТЕЧА.

Круг чересел верблюжа шерсть,
І прості з дерева сандалі.
Яку тропу в далекі далі
Тобі вказав невхильний перст?

Дух Божий в подуві вітрів.
Акриди, дикий мед, брусниці,
Вода з скелястої криниці
І ложе з моху й камінців.

Хай кличе ревом рокіт міст,
Хай в затишку холоднім саду
Грішний танець Іродіяди
Гру похоті вкладає в хист,

— Мов розбиваючись об мідь,
Відлине хвиля зваб і шалу.
В твоїх словах ліси заржали,
І гай в них кедрами шумить.

Цвіте вся широчінь полів
Сто раз сп'янілою весною,
Щоб литись дивною снагою
В потужний гул твоїх громів.

Майбутнього страшний сурмач,
Ти трубиш іншому дорогу,
Яка вже стелиться під ноги
Тому, хто йде крізь бурю й плач.

Він твій жорстокий заповіт,
Мов дерево сухе, зламає.
І білим прапором замає
Вишень і яблунь білий цвіт.

Він перетворить у вино
З твоїх криниць зачерту воду.
Сп'яняючи жагою вроди,
В віках співатиме воно.

Він обдарує щедро світ
Царською ласкою своєю
І нас одягне, як лілеї,
У кольори барвистих літ.

А ти, за ким ми в грози йдем,
Такий нещадний і суворий,
Твій плуг тропу нам тільки оре,
Що має вести нас в едем.

Ти тільки клич, який вогнем
Вже перескакує по хмизу,
Благословенний дзвін заліза
І шлях, накреслений мечем.

18. VIII. 36.

ЖАННА Д'АРК.

1.

Золоті поля Шампані;
Рідні камені й кущі,
Ще з дитинства добре знані;
Крик чабанський уночі.

Дим вечірнього багаття,
Із дупла солодкий мед
І широкого латаття
Розпанаханий намет.

Колисали твою весну
Хвилі спілого вівса.
Тільки глянь — і все воскресне,
Бо на всьому ще роса.

Там, над обрієм, тополі
Виростали в чорний мур,
Щоб тебе замкнути в колі,
Де діди жили без бурь.

Але що це, що це? Світло,
Труби, сурми, зброї жар.
Там, де яблуня розквітла,
Хтось розбризкав срібний чар.

Що то за ясне видіння?
Чи то яблуневий цвіт,
Чи у білому горінні
Зносить янгол жезла віт?

«Ти, яка пасла отари,
Геть іди від мрійних меж!
За собою наче хмари
Збройні сили поведеш».

Слухай Божого наказу:
Ти, яка в житті своїм
Не кохала ще ні разу,
Покохаєш битви дим.

На селянку просту Жанну,
Що не вміє вести рать,
Наче на Пречисту Панну,
Сходить грізна благодать.

2.

Білий лицар на чорнім коні
І на прапорі білі лілеї.
У полях таборіві вогні...
Це вона... це вона!... а над нею,

Наче подих розтерзаних хмар,
Розгораються ясні заграви,
І шолом пломеніє, як жар,
У промінні Господньої слави.

В темну гущу ворожих полків
Чорний кінь понесе войовницю!
О, згадай, як на лоні ланів
Під косою лягала пшениця!

Ти, що гонячи в море біду,
Розметала волосся із шовку,
Ізгадай, як колись череду
Боронила від сірого вовка.

3.

Наче пісня золота
В темнім лоні скрипки, я дрімала.
Ти схотіла, Діво Пресвята,
Щоб твоя мелодія звучала,

І торкнулась тихо струн.
Тож тепер вона гуде, співає,
Мов залізо, що дробить чавун,
Б'є на сполох по цілому краю,

Кличе, кличе, наче дзвін,
І жене у поле пінні хвилі,
Що крізь тишу лагідних долин
Мчать, шумуючи, камінні брили.

4.

Христос кохав ті лілії у полі,
Що срібло крешуть у ночах.
І ось вони, як вічний символ волі,
Цвітуть на димних прапорах.

Геть від сліпучих дій і сурм історії
Поважним кроком ти пішла
Крізь тиху сутінь Реймського собору
В легенду синю, як імла.

І в дні, коли зависне п'ятьма чорна,
Немов жалобний, смертний спів,
Ти світиш нам, як чудо неповторне,
На дальнім обрії часів.

5.

Десь у травах рідних піль
Моя доля тихо спала,
І в прибої дальніх хвиль
Не гула ще пісня шалу,

І життя було — як книга
Нерозкрита між долонь.
Але меч Архистратига
Враз моїх торкнувся скронь.

Я почула поклик труб,
Димом яблуні зацвіли,
Листя ржаве вронив дуб,
І жита зачервоніли.

То не злоті килими
Стлала хвилями пшениця:
То під страшний рев сурми
Люди йшли на косовицю.

.....

Не стинайте же лозу!
Чи ж не з Божого воління
Запалила я грозу?
Ви ж корчуєте коріння...

Невидющі і глухі!
Ви піймали вільну птицю,
Наложили вже вільхи,
— Так паліть же чарівницю!

Ще мала, я босоніж
По струмках плескучих бігла:
Сполощу ж і у вогні
Мою долю перестиглу.

Тихо я зійду на стос,
І в'юнкі, тремтливі квіти,
Заплітаючись до кос,
Будуть буйно багрянити...

6.

Мій попіл впав вогнем на ниви,
Зацвівши у хлібах.
У найзавзятіших очах
Іскриться дух мій бунтівливий.

І кров моя, вином причастя
Просякши кожну плоть,
Зуміла млявість побороть
І в серце запалом запасти.

Повіки я в моїм народі
Безсмертна і жива.
Шумить овес, росте трава,
Гудуть про Жанну тихі води.

7.

Пролетіли літа і століття.
Ти неначе приснилась вісні.
Та, як яблуня, що навесні
Розкидає уквітчане віття,

Ти на душі і юні серця
Осипаєшся радісним квітом.
Де майнула ти метеоритом,
Загорілися білі сонця.

Геть у поле! Чи знайдете Жанну,
Яка в'яже нам долю в снопи?
Мчіться геть у степи, у степи,
Де співає їй вітер Осанну!

8.

Не нам твої видіння срібні
І яблуневий чар.
Роки родючі та безхлібні
Дала нам доля в дар.

Не нам являв у яснім громі
Архангел віщі сні.
Нам тьмяне золото соломи
І простір царини.

Ми йшли шоломами зачерти
Води з незнаних рік.
Віщує знов негоди й смерті
Лихий пташиний крик.

З озер печалі й плачу лине
Тужне, як пісня стріл,
Смутне ячання лебедине
Під древній плескіт крил.

9.

Не Шампані квітчасті лани,
Не Вогез покарбовані гори,
А розпачливий сон далини
І сарматські широкі простори.

Дикий посвист рознузданих воль,
Вогкий запах лози у болоті
І нестриманий порив тополь,
Що заносяться в небо у льоті.

Але полум'я плеще з рогів.
Погибають літа у недугах.
Знову брешуть лисиці між нив,
І вовки скавучать по яругах.

Чи ж прискаче в зелені луги
Рятівниця, незаймана діва?
Бо забракло мужської снаги
У країні Господнього гніва.

Марно кидаю поклик полям:
Де ти, Жанно, о Жанно, о Жанно!
І сміється у відповідь нам
Тільки північ лунка і туманна.

КОЛО ЖИТТЬОВЕ.

1. Немовлятко.

Всі почуття завили враз, мов звірі.
Накинулись на мене Дотик, Нюх,
І шматували мозок Зрок і Слух.
Мене на часті рвали всі чотири,

І тільки Смак, з яким я жив умирі,
Мене за рученьку, мов добрий друг,
Вів у життя, як на широкий луг.
Я так йому одному тільки вірив,

Що речі всі, такі мені чудні,
Враз поділив на смачні й несмачні.
Це він втишав мої нічні квиління...

А згодом Дотик, теплий, як вовча,
Страхи приспав. І так поволі я
Вступав в мої безмірні володіння...

2. Хлопчик.

Химерний світ, де дива і страхіття
Чигають тут і там, і кожен жук
Щасливим скарбом сам повзе до рук;
Де кільчиться, мов змії, звисле віття,

І кожен день — п'ятнадцяте століття,
В якому він — Колюмб. Добрячий дрюк
За вірну шпаду править чи за лук,
І за прапори — клаптики лахміття.

Дрімучим пралісом шумлять жита.
Чатує тигр у постаті kota.
В очеретах страшні іхтіозаври.

Крізь пампаси промчавши на коні,
Він із Буенос Айреса до Гавра
Ставом пливе в маленькому човні.

3. Підліток.

Ще не уміє він красу знайти
В струмкому вигині хвилястих ліній
І ще за темний ліс на гори сині
З вікна співучі кидає мости.

І ще нема в безкрайому мети,
Ще ваблять анди, прерії, пустині,
Де, як у давню давнину, і нині
Дано життю буяти і цвісти.

Та інколи вже погляд у задумі
Сковзне по смаглості дівочих лиць
Чи ловить потай відблиски зірниць.

А то зорить сузірних знаків струмись,
Що в них, зачерши мудрости в роках,
Колись читатиме, як у книжках.

4. Ю н а к.

Мов сохле листя, з нього облетіло
Одіння мрій дитячих і вражінь.
Нагий, він, на морську ступивши рінь,
У хвилях соняшних купає тіло.

А височінь, розжарена і біла,
Гуде. І крик чайок, і вир кружінь,
І голоси, і співи... й в далечінь
Пливуть чужі, незаймані вітрила.

І раптом у розжеврене живло
Холодним подувом війне від моря.
Під свіжим дотиком зітхне чоло.

І баче він в ту мить далекі гори,
І вічний сніг високих верховин,
Де буде він самотен і один.

5. Муж.

Замісто буйного, стрімкого зльоту
Шляхи в віках намічених орбіт:
Повільно свердлити твердий граніт
І в купах брил шукати зерна злота.

Хто оре лан, висушує болото,
Хто ронить на ріллю краплистий піт,
Той зводить мури царств і творить міт,
І змія лютого іде збороти.

У творчім чині зріти і рости!
Досягши в гоні першої мети,
Вже знати, що за нею кличе друга!

Суворі дні гудуть, як мідь важка.
Але між вогких скиб дзвінкого плуга
Веде уперто впевнена рука.

6. Старість.

Давно вже сонце юности зайшло,
Пливе по той бік кулі, десть під сподом,
І світить там далеким антиподам,
Сховавши їх під матірне крило.

Як відкопати те, що в глиб росло?
Як би ж то землю, що взялася льодом,
Наскрізь просвердлити глибоким ходом,
Щоб там побачити прозоре тло!

Вдивляючися жадібно в той прозір,
Внизу уздріти клопоть голубий,
Що засиніє в глибині, мов озеро,

А може й сонця промінь золотий,
Коли воно по вогненій орбіті
Спливе урочисто в чужім zenіті.

7. Напередодні.

Позбирано всі овочі дозрілі
І вже заморським продано купцям.
Як солодко принести в дар снігам
Вечірній сон і літа споловілі.

Є добрим знати, що змагання смілі
Віддано дням і зоряним ночам,
Що з них новим і радісним вікам
Молочний шлях пряде одіння біле.

А може все в житті — повторний біг,
І прагнений кінець лиш є початком,
І ти прийдеш у світ чужим нащадком,

Щоб знов кохати весни, зорі й сніг,
І ту, що буде в снах твоїх горіти,
Коли запахнуть ранком перші квіти.

VI. 36.

ШЛЯХАМИ ОДІСЕЯ.

Десь на морі є острів співучих сирен,
Де не ждуть мандрівця світосяйні оселі,
Де з води гостроверхі підносяться скелі,
Що моряк ще не дав їм і жадних імен.

І на морі десь є зачарований грот,
Де чаклує в прозорих одежах Цірцея.
Мов пісок, твої спогади хвиля розмиє,
І полине у Лету життя без турбот.

А за морем ще є недосліджений край,
Де під сонцем ряхтить, дозріваючи, лотос,
Що дає забуття, нам дорожче від злота.
— Всі споваби, мандрівче, в дорозі спізнай!

Та минаючи острів сирен, морякам
Ти до щогли себе накажи прив'язати,
Щоб не міг тебе спів їх навік зчарувати;
Але пісню, із уст їх почуту, затям.

Завітай до Цірцеї на день або два,
Подивися їй в очі блакитні чи сині,
Подивись, як летять по лиці її тіні,
Але слухай, як борвій про мандри співа.

Помилуйся на гру перемінливих фарб
У рахманнім раю, де живуть лотофаги.
Та, п'ючи з злотих келихів тишу і лагідь,
Збережи у душі все минуле, як скарб.

Жадним даром не нехтуй та пильно чатуй
І, на поклик вітрів розгортаючи крила,
В слухну мить напинай прудкоході вітрила.
Наодинці, лише свою мрію милуй!

Пам'ятай: в'ється дим кучерявий з-над хат,
Зріє хліб, і червоні гойдаються маки
Там, де рідна на тебе чекає Ітака
І занедбаний твій маєстат.

24. 2. 43.

СИНОВІ.

Виходжу в поле я і чую:
Далеким гуркотом гармат
Тривога заночує
В самотнім сумі хат.

У клаптях хмар шукаю просинь.
Он там, на загин і на скон
Вінчаючи цю осінь,
Спливає Оріон.

Літак шулікою ширяє:
Що там бетон і що граніт,
Коли країну крає
Стодимий динаміт!

Прийми, майбутній часе, спадок:
Бездех і ребра й бедра стін
У сльотах листопаду
І згарища руїн!

Минуть роки, і син мій дужий
Тут вийде з заступом в руці,
І м'язи міць напружить,
І сплинуть дні — не ці.

В очах йому заграють сурми,
У серці весни загудуть,
І виплеснемо бурь ми
Лукаву каламуть.

Він у підвалину держави
Важкий свій камінь покладе,
Він буде грона чавить
І знову мур зведе.

Десь, на якомусь узбережжі
Морям пошле він судна в дар,
І гостроверхі вежі
Проколють плахти хмар.

Все, що пожарам на поталу
Ми віддавали і на згин,
Спорудить знов помалу
Його упертий чин.

Він кине порив, тиск і силу
У завойований простір.
Котитиме він брили
І зриє надра гір.

Залізним плугом переоре
Всю широчінь руду степів,
І наберуть кольорів
П'янке примари снів.

Нове життя з руїн ростиме,
І знов буятимуть жита,
І сплине знов над ними
Пратиша золота.

Пройде сто літ, і мій праправнук
Так само вийде в поле, в ніч,
Як я в часи днедавні,
І стане віч-на-віч.

Із тишею і самотою.
І ляже віддаль перед ним,
Зчарована собою
І небом молодим.

І він, господар жатви тої,
Яку засіяв ще мій син,
З криниці золотої
Черпати буде плин.

Це ж син мій зерна кидав всюди,
Щоб яблук запашний тягар
Правнукові на груди
Схилив рясний свій дар.

Так, буде ніч. І степ. І вітер.
Благословивши скарби лон.
Тектиме десь крізь віття
Сліпучий Оріон.

О сину мій, тобі на спину
Важкий тягар кладе Господь.
Пишайся ним: ти нині
Почвари йдеш збороть.

Твердий ти будеш і упертий,
Як струм води, що рік-у-рік
Довбає кремінь мертвий.
Згуби рокам тим лік.

Працуй. Клади на камінь камінь.
Як запахущий срібний крин,
Розквітне над віками
Твій подвиг і твій чин.

III. 43.

Серед озер ясних

690 0369 9980 690

ЕНГАРМОНІЙНЕ.

Стоять ліси в смарагдовій задумі.
Гудуть вітри на висях гір.
Співає море в білім шумі,
І світять бризки синіх зір,

І молоком пливуть у вирій хмари.
Сміються ранки голубі,
В поля пастух жене отари,
І сонце грає на трубі.

Всі голоси, і бурні, і спокійні
Глибоких надр і височин
Віллються в душу гармонійно
Потоком вражінь і хвилин.

А ти, поете, всю красу з'єднавши,
Різьби карбовані рядки,
Рокам і пристрастям віддавши
Словами списані листки.

СКОВОРОДА.

Піти, піти без цілі і мети...
Вбирати в себе вітер і простори,
І ліс, і лан, і небо неозоре.
Душі лише співать: «Цвіти, цвіти!»

Аж власний світ у ній почне рости,
В якому будуть теж сонця і зорі,
І тихі води, чисті і прозорі.
Прекрасний шлях ясної самоти.

Іти у сніг і вітер, в дощ і хугу
І мудрости вином розвести тугу.
Бо може це нам вічний заповіт,

Оці мандрівки дальні і безкраї,
І може іншого шляху немає,
Щоб з хаоса душі створити світ.

1928.

ОСІННІ РЯДКИ.

1.

Мов тихий шелест гаю,
Пролине осінь золота.
Хай вітер позбирає
Мої розвіяні літа.

В поля вино струмисте
Пролле холодна височінь,
І буде небо чисте,
Ясна дзеркальна глибочінь.

Яка ж хмільна відрада —
Іти назустріч дням і знать:
Мине печаль і знада,
Покосом ляже сіножать.

Озерами гірськими
Заголубіють дні мої,
І зринуть понад ними
Тумани в зоряні краї.

Отак вітрам віддатись,
Щоб квітом синім і гірким
Зрости і загойдатись
На дикім березі нічнім.

15. VIII. 29.

Спливає літо, і життя
Лисніє стиглими житами.
Нема до весен вороття,
І сонце вже понад горбами.

Благословенні день, і мла,
І та жага весняна,
Що буйним цвітом процвіла,
Дощами зрошена і п'яна.

Не знаю, як прослався й де
Той шлях скорботний і веселий,
Яким нас осінь поведе
У затишну свою оселю.

Мед бурштиновий на столі
І соковиті, буйні грона —
Дари родючої землі,
Що породило щедre лоно.

Здіймай сандалії, сідай
До столу, госте довгожданий!
Не золотий китайський чай
Вино, — від нього будеш п'яний.

Рясніє овочами сад,
І ти уставиш щастя миті,
І не захочеться назад
До дальніх весен і блакиті,

Коли, солодким соком грон
Упоений у тиші мирній,
Поринеш ти в осінній сон,
Як поле, ліс і сад вечірній.

16. VIII. 29.

Листом прив'ялим пахне ранок,
І на березах жовта мідь.
Як вийду на високий ґанок,
То чую: ліс шумить, шумить...

Так в'язень ловить поклик волі,
Що залітає у вікно:
Чи то сурма в далекім полі,
Чи спів, нечуваний давно?

Шляхами радісно-чужими
Отак іти б і мандрувати
І десь під зорями нічними
В високих травах засинати.

Прочувши в ранковім тумані
Журливі крики журавлів,
Вдивлятися в зірниці тьмяні,
У даль незораних ланів.

Топтати вдень татарське зілля,
Повітря пить, як п'яний чар,
Ловити дальній дим дозвілля
І пряні пахощі отар.

І враз, мов чарівне намисто,
Блисне гірляндами вогнів
Тобі вночі далеке місто...
Крізь нетри, в сон твоїх полів

Потужний поклик знов долине,
І не врятують степ і бір:
Воно тебе затягне й кине
У свій солодкий, п'яний вир.

16. VIII. 29.

Прозоре озеро лісне
 У себе барви всі вбирає.
 І в ньому — синє і ясне —
 Осіннє небо вицвітає.

О, ранкова вродиста мить!
 На все зійшов високий спокій.
 Життя, що здавна не шумить —
 Мов води чисті і глибокі.

Воно понесло щедрий дар, —
 Мов листя, скарб той розсипає,
 А я блакить і срібло хмар
 У синє дзеркало збираю.

І чи ж не дивно, що воно,
 Таке мале, а всі простори
 Вмістило в собі, мов вікно,
 Розкрите в обшир неозорий?

В мені спочила височінь.
 Я сонним озером синію.
 На все лягла прозора тінь.
 Поранку паморозь лисніє.

Природа тиха і смутна,
 Але в усьому обітниця:
 «О, буде ще така весна,
 Яка тобі й не сниться!»

Ще вчора осінь хвилювала.
Співала кров, немов вино.
І на озер ясні дзеркала
Я розчиняв моє вікно.

Ще вчора в синьому пожарі
Горіла осінь золота.
Але ущерть налита чара
Не обпекла мені уста.

Я полюбив вітри гарячі
І дикі пахощі з полів.
Ніколи серце не заплаче,
Бо все обернеться на спів.

О хвиля ніжного спочинку,
Мов ночі темний оксамит!
Навіщо нам кохати жінку,
Коли споваби повен світ?

Ще ж можна покохати гори,
Звірів і птиць, ліси й моря.
А он спливають перші зорі...
Так то ж по-нашому «зоря»,

По-італійськи ж буде «стелла».
Імення легко забувають...
Холодні і дзвінки джерела
Вгорі під скелею шумлять.

ОСІНЬ.

Веселий вересень у лісі
Повісив лихтарі,
І сонце на злотистім списі
Гойдається вгорі.

Гаптує вечір жовтим шовком
Блакитні килими,
А чорний пень зробився вовком,
Повившись у дими.

Підносить кожен ясень келих
Пінливого вина.
Тож як я серед них, веселих,
Не вихилю до дна?

Розхрістана й простоволоса,
В ялиновій юрбі
Мене береза злотокоса
Стрічає на горбі.

Бере за руку, яснозора,
І в шелестиву тінь
Веде, спокійна і прозора,
Немов у свій курінь.

IX. 33.

КРІЗЬ ПРАОСІНЬ.

Вечірня похолодь мені у серце віє.
Цей рік був — як осінній ліс,
Де ледве пахне ще шавлія
І небо дивиться крізь прозолоть беріз.

Моя осіння туга, лагідна і ніжна,
Крізь срібло згаслих вечорів
Пливе, як лебідь білосніжний
У смутку тихому покинутих ставків.

Я заздрю дубові гиллястому,
Що на узліссі гордо зріс,
І в книгу спогадів я кластиму
Листки пощерблених беріз.

І зачароване природою,
Яка згасає восени,
Вже серце дише сном і вродою
Прийдешньої весни...

Над серцем стомленим несуться хмари,
І вітер рве намети золоті.
Ліси, ліси горять, немов пожари,
І затишно у синій самоті.

Мій дух гойдається поживклим буком.
Копита кінські топчуть будяки.
І тільки серце числить рівним стуком
Години, тижні і роки.

Багряний вересень проливсь дощами,
Над полем, лісом і ставком,
І над моїми згаслими літами,
Що в сніп лягли, підкошені серпом.

О, змийте все з душі, осінні зливи!
Лиш чисте срібло в ній лишіть.
Хай знов воно колись у день щасливий,
Мов паморозь в промінні, заблищить.

Струмками дощ мережить чорні шиби.
Ніч б'ється в вікна віттям горобин.
Мої думки, немов злотисті риби,
Вустами ловить мій маленький син.

І кожна в ньому вже росте, тріпоче,
Сповняє тишу плюскотом своїм.
І тим вогнем пашать йому вже очі,
Який в моїй душі дає лиш дим.

Закутай лямпу шовковим папером,
Лягай на м'яких килимах.
Дивись у сині очі тим химерам,
Що притаїлись по кутках.

І вже ростуть до хмар стрільчасті вежі,
Де щастя дзвонами гуло,
А потім від піщаних узбережжів,
Не вдержане, крізь негусті мережі
Водою в безвість потекло.

*
**

Мечами дощ січе невинні трави.
Хапає кінь губами вогку млу,
І теплий мох вдягає пні коряві.
Вже не синіти в прозолоті склу.

Та як засяє все в красі поранній,
Коли озера вкриє перший лід!
А там, від вітру і морозу п'яне,
Те сонце, що викохувало глід,
Спливе на скутий памороззю схід.

*
**

Щороку радісно вітаю зиму,
Яка спокоем світиться в очах.
Краса, що влітку нам була незрима
Розквітне сріблом по гаях.

І що нам дні тривожні та жагучі,
І ночі запашні, і млосний спів,
Коли під подошвою сніг скрипучий
Бренить музикою лісів!

*
**

Суворе море в холоді рокоче,
І клапті піни на пісках.
Як перебути нам зимові ночі
І вовчу студінь у степах?

Складаймо в полі радісне багаття
З берези мрій, з омели снів,
— І враз залопотить, немов латаття,
Над нами полум'я років.

*
**

Запалюй радісний вогонь у грубі;
Дивись, як тихо жевріють дрова,
І згадуй ті давно забуті й любі,
Перед роками мовлені слова.

І вже відживлений тобою спомин
Вдягає всю кімнату в жовтий чар,
І з димом смуток твій летить у комін,
Щоб з ним розвіятися серед хмар.

*
**

Уже вином налились дні серпневі,
І яблука достигли запашні.
Ночуй в садку, у теплім курені,
Де над тобою шелест комишевий,

І слухай, як у тишу неживу,
Немов родившись із глибин сузірних,
У перебоях павз нерівномірних
Дозрілий овоч падає в траву.

*
**

День, відганяючи мару ночей,
Шпичастим промінем клени поранив,
І вересень нам при кінці алей
Насипав повні пригорщі каштанів.

Мов хлопчик, я ці гарні круглячки
В кишенях радісно несу додому,
Щоб у пасьянсі давнішні роки
Не розкладати картами нікому.

*
**

Вже золотими плямами розквітли
Стрункі берези в сосняках,
І по оголених гаях
Розлила осінь так багато світла,

— Мов щастя, перед смертю надто щедре,
Щоб нашвидку, за кілька днів
Позбутися своїх скарбів,
Спорожнює над нами повні відра.

**

Осінь, дівчину маленьку,
Я гойдаю на колінях,
А по шибах дощ забренькав.
Плине мла на хвилях ліні.

Навантаживши в трамваї,
Млу розвозить вечір синій.
Заблудився він між ліній.
У півтемряві співають
Тихі вйолончелі ліні.

**

Здери березову кору
І серце нею дбайливо закутай.
Хай надворі гуде вітрами лютий,
Воно ж муркоче: «Ще не вмру»!

Сповите в цей пахучий саван,
Куди вплело проміння ясні сні,
Воно, немов у бганнях златоглаву,
Хай продрімає до весни.

**

Он крутиться листками зжовклими
Прозора праосінь берез.
Над вечір так раптово змовкли ми,
Схиливши очі до терез,

Де шальками урівноважені
Всі наші радощі і сум.
І серце, вже красою вражене,
П'є порами осінній шум.

*
**

З дахів течуть дзвінкі струмки
І кидають мені у вікна перли.
Співають реквієм роки
Над долею моєю, що роздерли

Вітри й розвіяли в степах.
Он там висять шматки, що серпень кинув,
І зашкарубли на кущах
Сухого глоду і шипшини.

*
**

Вже сонце інеем шершавих голок
Неначе мохом поросло,
І місяці, дзвінкі як скло,
Вдягають ночі у бронзовий холод.

О, вашим чарам лиш на мить піддамся
— І вже розквітли ви в очах,
Залізні ночі у лісах,
Які виспівував сп'янілий Гамсун!

*
**

Б'ють дзигарі дванадцятую годину,
І подушка обличчя холодить.
Ось за поріг ступлю: невловна мить —
І в царство мрій мережаних полину.

І враз безмірним стане тихий овид.
Душа в осіннє озеро ввійде,
І пряжа, та, що вересень пряде,
Вся перетвориться в блакитний сновид.

*
**

Морозяні, прозорі ранки.
Над полем сонна благодать.
Розкриті настіж двері ганку,
І ще не хочуть айстри зав'ядать.

Як вийдеш — паморозь на травах,
Неначе срібна сивина,
А із гаїв мідяно-ржавих
Така дзвінка доноситься луна...

*
**

Вже сніп у полі споловів,
І став гіркішим дух полинний,
І червоніють кетяги калини
На взліссі літніх вечорів.

Зберу я зілля всі і трави,
Що не зів'яли ще в гаях,
І буду слухати, як по дощах
Росте в душі осіння павідь.

*
**

Синіють по дощах озера,
Де сонце креслить злате зеро,
Чи розгубила клаптями блакить
У лісі осінь шовкопера,
Що в серці явором шумить?

— Шматочки синього паперу,
Де вписані дерев химери,
Між трав зібрав безхмарний день
І їх ховає до кишень.

*
**

Розвісив вітер багряниці
За звечорілим сосняком,
І вже в коралях із брусниці
Гуляє осінь за ставком.

Моя душа блакитний килим
До неї стеле по воді:
«Ходи, тут ми наметом схилим
Дерева сонні і руді.»

Як їй любов свою освідчу?
В одежах з золота і сна
Вона простує крізь сторіччя
Така незмінна і ясна!

*
**

Запахло вже навогченим корінням,
Грибами й листями прив'ялими
У лісі, де нераз блукали ми,
Віддавши день дозвіллю і марінням.

І сльози, що наплакали ми нишком
Ще дітваками в синім вересі,
Давно розлив блакитний вересень
У мисочки спрагнілим сироїжкам.

До дна допито радощі і горе.
Життя красу явило знов очам.
І день спадає стиглим овочем
В мої долоні, знесені в простори.

Літо 1937.

ВЕСНА.

Щороку ліс міняє темні шати,
Щороку сонце відновляє путь,
Щоб золото плескуче розілляти
І в синє плесо серце окунуть.

Я знаю, сорокшостий раз воскресне
Сп'яніла вись, і степ, і далина,
Але щороку я стрічаю весну,
Немов це перша у житті весна.

Надіюсь, вірю і чекаю: може,
Вже цього разу збудеться воно,
Що стільки років надить і тривоже
І в снах моїх співає, як вино.

І що, коли в потузі непоборній
Повстане день, протрубить нам ясу,
І ранок несподівано розгорне
Ніколи ще не явлену красу!

V. 37.

ЛЕСБІЯ.

1.

Нераз поміж високих, вогких трав
Вдивлявсь я в них. . . летів і падав в очі,
В оті озера ясні та урочі,
Що їх блакиттю вересень налляв.

І поринаючи в таємний став,
Де ніжна хвиля пестощів плюскоче,
Я ще не знав: всяк, до пригод охочий,
Тебе, мов зо стіни гітару, брав.

І кожен бренькав ті усім відомі
Розспівані пісні жаги і втоми,
Що їх ми знаємо з юнацьких літ.

Чатуй гостей мандрівних край дороги. . .
О, свій притоптаний вишневий цвіт
Не вперше коням стелиш ти під ноги.

«Odi et Amo»
Catullus (3 пісень до Лесбії).

Ніколи, як Катул, у ніжний спів
Я не злучу ненависти з любов'ю
І не знайду оте чарівне слово,
Що перетворює у пристрасть гнів.

І ти не прочитаєш цих рядків
В оцій дзвінкій, тобі незнаній мові.
Здивовано звела б дугасті брови,
Якби тобі про них хтось і повів.

Що ж ти мені, яка ще в стократ гірша,
Ніж думав я! Тож знай: ніколи вірша
Я не заплямив би твоїм ім'ям.

Щасливий я в моїм садку, і скільки
Ясних годин зо мною гають там
Чіткий Ередія і мудрий Рільке!

Під арками твоїх високих брів
Моє вітрило срібне пронеслося.
Мов дві лягуни сині, сниться досі
Мені очей твоїх прозорий спів.

Там пристанню всіх блудних кораблів
Кільце шалених рук твоїх сплелось,
Лукаве золото твого волосся,
В якому я три місяці горів.

Тепер ген-ген за обрієм далеко
Зосталися ті зрадливі вогні,
Що морякам віщують небезпеку.

Досвідчений минає в тумані
Той голий острів, де у млі зеленій
Співають звабливо страшні сирени.

1935.

Ти відійшла, й ні смутку, ані туги
Я не зазнав. Я п'ю самотний мед
Думок. Лиш інколи крізь мій сонет
Немов війне холодний подув хуги.

Без заздрости дивлюсь, як пестить другий
Тебе, не відлюдок... і не поет.
Байдужий сміх на блиск твоїх ракет,
Мій сміх — тобі дзвенить немов наруга.

Фанфарами шаленими вогнів
Мене маяк твій знов у безвість кличе,
Де крутяться уламки кораблів.

Дарма: в одежах білих Беатріче
Несе дари і радощі нові
І в серце сипле зорі снігові.

1936.

БЕАТРІЧЕ.

1.

Тебе співець, піднісши понад зорі,
Таким безсмертним світлом оточив,
Що досі ще крізь далечинь віків
Пронизують нас промені прозорі.

Як жадібно ти ловиш, темнозора,
Пливке, як пух, летюче листя слів,
Коли дзвінкі дощі моїх рядків
Шумлять немов осінні осокири.

Що всі скарби, затоплені в морях!
Раптову радість і той блиск дитячий,
Який спалахує в твоїх очах,

Не проміняю ні на що: Неначе
Блакитний місяць, вплива з долонь
Твоє волосся чорне й смагла скронь.

Ти вся ще провесна, о Беатріче!
В тобі все світло ранкове зорі,
Що ним співці, поети й малярі
Колись наситили середньовіччя.

Ще перші сльози радості й горичі
Дріжать, як на березовій корі,
Але все славлять янголи вгорі
Твоє ім'я, благословенне тричі.

Поглянь, тепер твої всі ночі й дні
Круг тебе дивним сяйвом заясніли
І засліпили нас, мов крила білі:

Бо серед скель в похмурій тишині
Своїх терцин холодні діаманти
Тобі вплітав у шату темний Данте.

31. I. — 1. II. 36.

ФРАНКФУРТ НА МАЙНІ.

Синіє небо, наче став.
Ходжу завулками тісними,
Що певне юний Гете ними
Колись закоханий блукав.

Хто розчинив вгорі вікно?
Чий погляд там мене чатує?
Я тут під аркою смакую
Солодке яблучне вино.

О, певне Фавста теж водив
В ці нетри хитрий Мефістофель,
На цій стіні лишив свій профіль
І пиво з цих шухляд цідив.

Входжу в собор, де вічна мла
І з мороку середньовіччя
Всміхаються мадон обличчя.
На синім визерунку шкла

Христос, незмінний у роках,
Прозорий, пломенем прошитий.
Отут молилась Маргарита
І гірко каялась в гріхах.

Потужну повінь лле орган.
Стара легенда оживає.
На хвилях серце впливає
В вечерній франкфуртський туман.

1934. Літо.

АКВАРЕЛЬ.

Спинилася над озером вечірнім.
Зорю у ліс: чи не іде він?
Навколо простір став таким безмірним.
Кружляє низько біла мева.

Росте над дзеркалами голубими,
Мов тіні вечора, мій смуток.
Затиснутий між пальцями штивними,
Тріпоче нетерпляче прутик.

Поволі розпливається хвилина
В прозорім холоді чекання.
І тиша з плеч мені струмками рине,
Немов одежа злототкана.

Струнчать тополь послулі верховіття.
Срібляться на воді лілеї.
А мої руки ще біліше світять
Від сукні білої моєї.

8. III. 37.

СІЧНЕВИЙ ДІОНІС.

По сніжних кручах і заметах,
Де вітер гір берез сільвети
Сріблястим порохом заніс,
Іде наш рідний Діоніс.
За ним веселий натовп лине,
І креслить тирс його ялинний
Зигзаги в білому вогні,
В морозно-синій далині.
Метелиці, його менади,
Що в голе поле співом надяють,
У борозни, де спить зерно,
Із чаш прозоре ллють вино.
О Діонісе яснозорий!
Над нами зносиш ти угору
Свій білочадий смолоскип,
Зірчастий рониш дощ у глиб
Лісів, де звір дрімає в нетрах.
Твоїх дарів нещадно-щедрих
Шумує повінь у степах.
Процвів ясмінами твій шлях.
Повиті вітками омели,
Свій гімн рокочуть заметелі,
І рве менад буремний спів
Плескуче полум'я плащів.

СЛОВА І КВІТИ.

Ясміну наломали ми,
Із рож поклали килими
І в білім сні квітчастих оргій
Читали Стефана Георге.

І, мов повільні пелюстки,
Врочисті падали рядки.
Все далі розступались стіни,
В незнану ми пливли країну
На золотому кораблі,
І вірні обриси землі
Зникали в млистому завою
Лірично-синього спокою.
Гойдав нас строф повторний спів
І білим шумом рим кипів.

Почав вже вечір голубіти,
І сплутав я слова і квіти
На настилі прив'ялих трав,
Де «Сьомий Круг» нас поєднав.
А в тихій музиці містерій
Був дух отар, морів і прерій.

І раз-у-раз, коли дзвінкі
Тепер проказую рядки,
Мені між строф дзвінких Георге
Бренять слова квітчастих оргій:
Мовляли їх разів до ста
Найтихшим шепотом уста.

27. XII. 38.

ЗИМОВІ ДНІ.

Вже променем рожевий ранок
Сніги забарвив лебедині.
Покрився намороззю ганок,
І біле срібло в душу рине.

І в згадках дні такі єдині:
В заметах сніжних «полустанок»,
І біг швидкий підкутих санок,
І профіль чистий і невинний.

А дома десь на вікнах фрески,
Покриті пилом фоліанти,
Та на столі розкритий Данте —
Кохання Паоля й Франчески.

26. XII. 38.

ЗУСТРІЧ.

В зіниці бризнуло вогнями,
Трамваєм жовтим продзвеніло,
Блиснуло синіми очами
І в сніжну далеч відшуміло.
І тільки усміх крадений привіту
Коло воріт Наркомсобеза,
Де ти вронила білі квіти.
І знову в серці гострі леза.
То, може, щастя відлетіло
На крилах вечора і снігу?
І, мов після швидкого бігу,
Само вперед ще пнеться тіло...
Вслід полетіти і догнати?
Та як? Де в Києві знайду я
Таксі чи коні і санчата?
Ні, «Наркомлік» би заснувати,
Який навіки зліквідує
Усі на світі наркомати!

ХІІ. 33.

Стм'янілий місяць, сніг і парк самотний.
 Чітких дерев силвети сторожкі.
 Слова, то враз поважні, то зальотні.
 На сковзькій стежці кроки нешвидкі.

Пухнатих рукавичок теплий дотик.
 Я опраляю в срібло кожну мить
 І ось ладен ходити з вами доти,
 Аж поки ранок зрине у блакить.

Ми згадуєм, як за часів Рамзеса
 Цей місяць плив крізь Нільський очерет,
 Як за лицарських днів для вас, принцесо,
 Різьбив на скелі вірша мій стилет.

Що, як вінці, пісні і ореоли
 Цвіли для вас вогнем моїх заклятъ,
 Яку, не бачивши її ніколи,
 Світ-за-очі подався я шукать!

По-дивному шляхи до смерти прості:
 Як пружна прямота гітарних струн.
 З могильних надр мої збілілі кості
 Хай викине новітній скит чи гун.

Дарма: на кораблі, аероплянї,
 Чи, може, просто в затишнім садку
 Знов стріне нас ця ніч, і сні неждані
 Розквітнуть у червінному вінку.

Але благословімо мить сучасну,
Що не гремить в огні жеркім, а все ж,
Стежки встеляючи зірками рясно,
Нам розсуває обрій до без-меж...

Холодний вітер. Сніг. Сузір'я Лебідь,
Розпластане над нами в вишині,
І серед зір тремких, у бляклім небі,
Дочасний спів незродженій весні.

24. II. 43.

ПОКІЙ І БУЯННЯ.

Завіяло сипчастим снігом
Роки і пристрасті мої.
Днів і ночей страшні рої
Замкнулись строгим колобігом.

І тут, на камені високім,
Стрічаю вітер верховин.
І білу просторінь рівнин
Час міряє спокійним кроком.

Та вартовим я не навіки
В великім царстві самоти.
Хай всюди присмак гіркоти,
Та моря прагну я, як вікінґ.

Проймає знов мене жадоба
Життя дати сотні поколінь.
Все, що було, це тільки тінь
Того, що бути ще могло би.

Я кличу сонце, і, припале
Сріблястим порохом, з долин
Воно пливе, і злотий плин
Лле в кров мою гарячим шалом.

І руки, що було несила
Підвести їх, знов вихор гір,
Мечами ріжучи простір,
Мені підносить, наче крила.

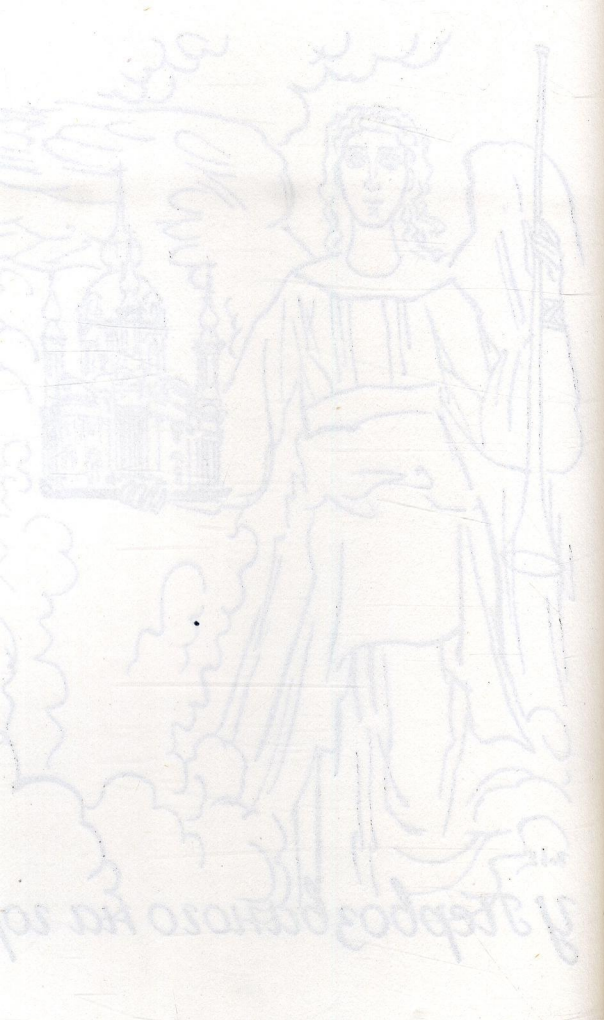
І вже перед незнаним летом
Усе єство моє тремтить.
Сп'янілости єдина мить,
Коли ти знов стаєш поетом!

Вбираю всесвіт у легені,
Роздмухую пожежу зір.
Скрізь блискавиць вогненний вир,
І в небі розчерки шалені.

26. XII. 38.

у Первозванного на горах

СОФІЯ.

«Проектується знести храм св. Софії
в Києві.)

З газет.

«Тайни тисячоліття — в Софії стрункій,
Що поблідла, але ще ясніше, ще вище
Вироста, як молитва, в блакить».

Є. Маланюк.

Нехай твій дзвін заглушать літаки.
Нехай тебе знесуть і хай на місці,
Що освятили літа і віки,
Поставлять пам'ятник добі нечистій.
Нехай змурують чорний хмарочос
Там, де стоїш ти, біла й золотава,
О ліліє струнка в намисті з рос,
Яку плекала мудрість Ярослава!
Нехай здере новітній печеніг
Смугляве злото з бань на кінську зброю
І скрізь полишить слід блюзнірських ніг:
Це лиш мара нам видава гаптує,
Які триватимуть недовгий вік.
Коли спорудять зал з бетона й скла
І електричний вихор зашаліє
Там, де священна сутінь залягла
Й в дрімотнім сні спочила Візантія, —
То знай: це все пройде без вороття.
Так само снилися нам колись татари.
Тож знов чаклун якийсь навів чари,
І бачиш ти примари небуття.

Правдивий світ, — не той, для ока зримий, —
Крилами розтинаючи вогонь,
Гойдають тихо грізні серафими
На терезах своїх долонь.
Він, наче плід, важніше й дозріває,
Наллятий плином невідомих лон,
І темний сок, буруючи, співає,
Немов вино Господніх грон.
Колись усім об'явиться, як чудо,
Істота кожної з земних річей.
Настане день... світ спалахне, й полуда
Тобі спаде з засліплених очей.
В священнім жасі, дивно скам'янілий,
— Немов хто в вічність відчинив вікно, —
Побачиш ти у млі нестерпно білій
Все, все таким, як справді є воно:
Хрестом прорізавши завісу дима,
В красі, яку ніщо не сокрушить,
Свята Софія, ясна й незрушима,
Росте легендою в блакить.

27. III. 35.

ТЕРЦИНИ.

Коли тебе сурма твоєї туги
Покличе знов у рідний дальній край,
Де ждуть тебе безчестя і наруга,

Слова над пеклом Дантовим згадай:
„*Per me si va nella citta dolente!*“
«Сюди йдучи, в скорботу і відчай,

Надії мусиш знищити до щенту».
Гамуй, мандрівнику, смертельний жах,
Коли в душі погасиш сірий день ти

І сонце змерхне в чорних небесах.
Нехай мовчазний і сумний Вергілій
Тобі піде назустріч у степах

І в синій край Шевченкових ідилій
Нехай веде до міст і дальніх сел,
Де чисті весни й нам колись зоріли.

Вважай на магію страшну чисел:
Ось пекло, це землі частина шоста,
А край зелених верб і пишних зел,

Що скрізь його покрила вже короста —
Останній в пеклі круг, дев'ятий круг.
О фабрики й кремлі з людської кости!

Не спокій лагідний, — безладний рух,
Де хаос в димі чорному регоче
І вбила хемія безсмертний дух.

Скляні, напів закрижанілі очі
Тих матерів, що власних немовлят
Жеруть із голоду! О бенкет ночі,

Що над землею стеле чумний чад!
О мертвих тіл багрянні гекатомби!
Що звалося «душа», «зоря» і «сад»

— Все втиснуто в трикутники і ромби.
До пісні кожної, до всіх думок
Рука диявола чіпляє пльомби.

І ти, ти — лиш відірваний листок,
Якого кружить невідома влада,
Затягши в свій безсоромний танок.

В дев'ятім крузі пекла чорна зрада
Реве, роззявивши стотисяч пащ,
Шматує, рве, рокує на загладу.

З лобів тих пащ рогами сотні башт
Ростуть і в морок зносяться високо,
А з башти кожної крізь пільми плащ

Тебе чатує невсипуще око...
Тікай, тікай і не життя рятуй,
А душу, й вийшовши в простір широкий,

Витай незнану долю, як сестру, й
Вдихай у себе волі вихор п'яний,
Чужі кущі і камені цілуй.

Зостанься безпритульним до сконання,
Блукай та їж недолі хліб і вми,
Як гордий фльорентинець, у вигнанні.

Та перед смертю дітям повтори
Ту казку, що лишилася, як спомин
Прадавньої, забутої пори,

Як у грозі, у блискавиці й громі
Колись страшну почвару переміг
Святий Георгій в ясному шоломі...

І як дракон, звитяжений, поліг.

27. III. 35.

МАНДРІВКА ДО СОНЦЯ.

Обрій розжеврений міддю палає.

Люду обдертого зграї

З лютим одчаєм в очах,

З дітьми, з майном на плечах

Обрій червоний ковтає...

Юрми обдертого люду,

Гори нещастя і бруду...

В латаних торбах, мішках,

В сірих клунках

Злидні й недолю несуть...

В безвість лягла їхня путь.

Десь придорожній рівчак

Або байрак

Дасть їм нічліг і спочивок...

Буде їм вітер співать

Ритми прадавніх мандрівок,

Долю, немов немовля, колисать...

Мріється: знов печеніг,

Половці, обри, татари

Встали,

Скитським простором гудуть,

Ясир женуть.

Але

Де ж ті отари,

Що після них

Три дні й три ночі від теплої пари

Ген по слідах кочових

Степова

Вогко диміла трава?

Чи ж не струмилось ріками
Ситих кобил молоко і корів,
Коли степами
Гуни котили веселий
Свій гнів? ..
Чорно зіхають покинуті села.
Що там у полі леліє?
Де-не-де, там, де буяє будяк,
Між бур'янами лисніє
Кінський кістяк.
Сонце, всміхаючись п'яно,
Наче на клявішах фортеп'яна,
На білизні його ребер
Виграває *marche funèbre*.
З рогу рясного прокляття
Сипле розбещений голод.
В дірки подертого шмаття
Голубом лащиться холод.
«Хоч би надибати песього падла»,
Мріє біляве хлопча п'яти літ:
«А як помре оцей дід,
Буде він нам на обід».
Сонце, скажене вагадло,
Б'ється об захід, об схід
В неба прозорого лід,
Наче ним грається вітер свавільний.
Мати якась божевільна
Сина гойдає,
Тихо співає:
«В Бозі
Десь у дорозі
Вмерло у мене аж п'ятеро».

Слава тобі, о диктаторе!...
Ніччю, немов золотистий вінець,
Вабить вогнями далекий двірець.
Дух його затхло-теплявий
Вже на порозі
Млосно-ласкаво
Обвіє,
Сплине на вії.
Покотом ляжуть усі на підлозі,
Там, де плювки й недокурки...
Хто, підіславши підтоптану бурку,
Хто — своє дране ганчір'я.
Будуть у вікна світити сузір'я...
Торби з клунками,
Мішками.
Сон їх оточать горами.
Хай же їм сниться: то сніжні Монбляни
Вже їх вітають крізь сині тумани.
А коли поїзд хрипкий
І хиткий,
Як в Авраамове лоно,
Прийме в смердючі вагони,
Вутлі, розбиті,
Лиштвами зшиті,
Хай він, гойдаючи, людям навіє
Соняшну мрію,
Ніби то лебідь ясний Льюенґріна
Вже їх везе у щасливу країну...
Гори лахміття,
Чорні почвари одчаю
Повінь страшна лихоліття
Через степи і байраки

Геть викидає.
Голод сурмить, як осел.
Наче великі кльоаки,
Київ і Харків, Полтава, Одеса
В себе приймають
Буру блюватину сел...
Цитьте, бо правиться
Чорна меса
По всій Україні...
Хай же ім'я твоє славиться,
Ти, що поля обернув у пустині.
Скрізь: у степах
І мочарах,
В тундрах і тайгах, страшних, як кошмари,
І по містах,
Прошитий шпилями дзвіниць,
Стиснутий ребрами кам'яниць,
Закоцюб
І догниває покинутий труп
Велетня-бронтозавра,
Що від Кури до Печори,
Від Йокагами до Гавра
Смородом сповнив простори...

Обрій розжарений міддю палає,
Ковтає
Кручений шлях,
Жовті калюжі
І натовп, що плине байдужий.
(В серці минуле — як скарб),
В цей гураган
Соняшних фарб.

Як же їх стріне прадавня столиця,
Та, що їх кличе, як владна сурма,
Та, де у танці шалено сплелися
Тиф, і холера, й чума?
Глянь!

Скрізь болото і твань.
Край твій вимер.
Вітер гасає по жертвах.
Тільки святий Володимир
Високо понад Дніпром
Благословляє мертвих
Погаслим хрестом.

В пільму кидає місто
Лихтарів золотаві намиста...
Вже їх впускають тополі і вежі
У зачаровані межі.
Чи ж не пророчили книги, що будуть
В літа останні знамена і чуда?
Що, коли тінь косолюбого Вія
Не перетне їхню путь!
Що, коли з місця зійдуть
Лавра й священна Софія! !..
Плинуть, ідуть неупинно...
Хай їх приймає гостинно
Мертвий майдан,
Де в летаргічному сні
На бронзовому коні
До шайтана з аулу,
До Вельзевула
В електричний туман
Простяг булаву Богдан.

3. III. 34.

РОКОВАНІСТЬ.

Самотне поле вік свій доживає
Край міста, де гамуз і твань, —
Де черепки, сміття й лахмань
Приваблюють крикливих круків зграї,
Що воду п'ють з його ковбань.

Драпіжне місто поле пожирає
Щелепами голодних риштувань.

Там, де стовпилися у купи
Мізерні і низькі халупи
І де дерев зчорнілі трупи
На голови їм чешуть струпи,
Щороку відгризає
За шматом шмат
Димучим коксом і вугіллям
Годована потвора
І сповиває в чад
Недоїдок великого простору.

Але в летаргії знесилля,
Вбираючи пахучий гній,
Ще солодко снувати пасмо мрій
І згадувати давніше свавілля.
Часами сняться полю білі шатра,
Отари, тупіт, бій
І по ночах палахкотливі ватри.
Дарма: то лиш пашать, немов стожар,
Вікон розширені зіниці,
Що ними дивляться стоокі кам'яниці,

Які занеслися до хмар.
А то буває, раз на рік
Циганський табір заночує,
І цілий день тоді муріг
Від тепла кінського парує.

Не героїчний стиль, що вмер давно,
А тихий супокій ідилій
Йому плекати ще дано:
Квіт синій будяка, бур'ян, бадилля
І галиччю цяткований паркан,
А посередині кислиця,
Де у тіні сидить чабан.
І вечір, наче ржа, іскриться
В овечій жовтій шерсті,
Де сонце квітне тисячами плям.
А трохи далі, там,
Перехопивши версти,
Відрізавши шляхи у простір,
Щоб все замшило у корості,
Заліг дощами вимитий яруг,
Що поле перетяв, як чорний пруг.

2. IV. 35.

БОЖА МАТІР.

Йшла степами й питала:
«Де мій син? Чи не стрівся він вам?»
(А по селах ставки — як дзеркала:
Божій простір веселим качкам):

Чи не стрівся вам десь на дорогах
Синеокий Христос?
Волосся у нього
Золоте, як осінній покос».

Все питалася знову і знову;
Люди мовчки сахалися вбік
(Лиш поважно дивилися вслід їй корови,
Пес безхатній за нею до царини біг).

За рікою спинила на ниві
Дідуся, що гнідка поганяв.
Кінь істомлений голову сиву
На плече їй поклав (бо пізнав!).

«Чи стрічали його ви з дарами?
Чи вінчали його, як царя,
У високому білому храмі,
Де у вікна світила зоря?»

— «Та невже ж тобі ще не сказали?»
Роз'явився корявий дідусь:
«На усіх перехрестях його розіп'яли,
І помер твій веселий Ісус.

Біле тіло його шматували.
Загинали над ним матюки.
І вовкам на поталу
Розкидали куски».

Головою припала до гриви...
Враз метнулась назустріч зорі
(Дикі гуси крикливі
Закружляли над нею вгорі).

А за нею наздогін пожежі,
Диму сизого змії виткі.
Біжучи, розгубила одежі,
І махали услід вітряки.

Вдалені над житами
Білим квітом гойдалась вона.
Осипалася там пелюстками...
Манячіла, щезала в ланах.

Бур'яном заростає дорога,
Що крізь заграву днів
Нас вела до далекого Бога.
Але вересом слід твій зацвів,

Скорбна мати, що плачеш у небі,
І під обрієм грізних років
Голубіє, мов спогад про тебе,
Синя плахта лісів.

Синій пояс твій річкою в'ється. . .
Затаївши останній вогонь,
Так тихесенько б'ється
В ніжнім теплі твоїх долонь

Під дощами твого волосся
Бідне серце землі.
І росте з нього буйне колосся,
І курличуть над ним журавлі.

19. IV. 35.

ВОЛОДИМИР.

1.

Із Візантії посланий чернець
Суду Страшного розгорнув картину.
І баче князь геенну й райські крини,
Що змалював вигадливий мистець.

Чувай! Надходить грізний реченець.
Над полем чорний крик сурми полине.
З могил повстануть подвиги й злочини,
І шлях у вічність ляже навпростець.

Як переплисти озеро солоне
Тих сліз, що їх Рогніда пролила,
І крові братньої ріку червону?

Та розвівається поволі мла,
І вже в рожевім кольорі надії
Незнана просторінь віків ясніє.

2.

Вус золотий і срібна голова...
Як волікли його крізь бруд і порох!
Дніпро гойдав його в своїх просторах,
А дні його — мов скошена трава.

Та доля, що нещедра на слова
І лічить кожен віддих, кожен порух,
Вже іншу путь закреслює у зорях,
Визначаючи проріст і жнива.

Лише ві-сні ввижається князеві,
Що місто шле у далеч крики леві,
Поволі розсуваючи свій круг.

І він, сполоханий, не розуміє,
Що значе й є цей вихор світла, й рух,
І злото бань, що проти сонця мріє...

3.

Пануючи над обширом ланів,
Він на горі, відлитий з бронзи, станув.
Під ним хвилюються моря каштанів,
А від Дніпра доносить вітер спів.

В плащі не одну бурю він зустрів.
Пливуть роки уривками туманів.
І ось гуде під шум аеропланів
Лихий пожар червоних прапорів.

Вдивляючись весною в дальній обрій,
Щороку баче князь: скресає лід.
І згадує, як по добі недобрій

Загинули, не полишивши слід,
І дикий печеніг, і люті обри.
І грає усміхом суворий вид.

1938.

КИЇВ.

1.

(Міський сад).

Музика «майбутніх часів»
Над Садам гуде Пролетарським.
Гуляють дівчата хозарські,
Дивуючи розчерком брів.

Хтось шалом серця покарав,
Затоплює повинню берег,
І світить коханцям Венера
Так низько над стеблами трав.

І плеще в зіниці очей,
Ще нижче схиляючись, місяць;
І руки пожадливо місять
Піддатливе м'ясо ночей.

О, млосний, розпачливий дух
Розжарених за день акацій!
Колись тут розстрілював Лаціс,
І вили вітри завірюх.

Линяють «буржуячі зграї»,
Міліє Дніпро за кущем;
А срібло сузір'їв стікає
В державну скарбницю дощем.

(Софійський майдан).

Знов дише в легендах Москва;
А понад Софійським майданом
Так само на північ віддано
Простерта в руці булава.

Та ні, це глузливий салют!
Вкажи нею вниз, о гетьмане,
Бо рідний акрополь повстане
Не в дебрях чухонських, а тут.

Лисніє в намисті вогнів
Коростою вкритий Хрещатик.
Ще довго тут буде дренчати
Музика харпацьких часів.

Ковтаючи сажу і дим,
Зіхають роздерті печери;
І небо свій строщений череп
Підносить над містом старим.

III. 38.

МАЙЖЕ ЕЛЕГІЯ.

Дивлюсь у вікна. Темний ліс,
Торкнутий подихом весняним,
Зелені пагони підніс.
І знову вітром полум'яним,
Пройнятим віддихом степів,
Мені у вуха свище квітець.
Ще не доценту я згорів,
Коли радію вітру звідтам!
І знов мої дитячі дні
Шумлять, немов весняна повінь,
І сняться яблуні рясні,
І слід від кінської підкови
На непросохлому шляху,
І знов гогочуть сиві гуси.
У кузні знов гуде міхур,
І знову дядько сивоусий
Оповідає в курені
Про давнішні свої походи...
Де дядько той? Мабуть, у дні
Революційної негоди
Життям наклав. А дядьків син
В голодний рік подався до міста,
Бо не молот порожній млин,
А у квашні не стало тіста.
І у чоботях без халяв
Він десь у кам'яній пустелі,
Як пес у ярмарок, пропав.
І зрікшись рідної оселі,
Праправнуки отих гусей,

Що плавали у верболози
І смакували вохкий глей,
Тепер марніють у колхозі,
Бо дружньо криком сторожким
Не врятували України,
Як їхні давні предки Рим.
Та рік по році в море рине.
І може, розгойдавши гнів,
Колись досвідчені нащадки
Отих змиршавілих дядьків
Ще інші наведуть порядки...
Але хай не минає день
У міркуваннях елегійних.
Вслухайсь в уривки тих пісень,
Що їх доносить вітер рвійний.
Тобі здушила душу знов
Лиха хвилина і зневіра?
Ти знову з жаху захолов
І мертву муку метром міряв?..
— Глянь у вікно, де темний ліс,
Торкнутий подихом весняним,
Зелені пагони підніс...
І дихай вітром полум'яним...

1938.

СІЧЕНЬ.

Жезло залізне лютий Січень
В руці затисненій підніс.
Дивись майбутнім дням у вічі,
Метай у простір ясний спис.

Крізь дим багряного пожару
Вдивляйся пильно в далечінь.
Все, що ти бачиш — темні чари:
Там на твою кошлату тінь,

Мов пес, голодний місяць вие,
І вслався трупом чорний брук,
А Січень в образі Кощея
Плете гірлянди з мертвих рук.

Коли бездахі кам'яниці
Оскирять жовті кістяки,
І буде все — мов сон п'яниці
(: Громи, і струпи, й вітряки),

— Ти серед хаосу і реву
З ясним, спокійним стань чолом;
Мечем удар об щит крицевий,
Стягни міцніше свій шолом.

Пий вихору пінливий трунок,
Гамуй свій плач, гартуй свій гнів.
— О, вже гудуть у тобі струни
Прийдешніх заграє і років!..

ЖОРСТОКІ ДНІ.

Жорстокі дні із криці й люті
У багрі зроджені роки,
І сонце, з міді куте,
Що в невідомі світить нам віки.

Скажені вихорі, що кришать гори,
З глибинних надр — підземний грім,
І порох метеорів,
Розбризканий у гніві золотім:

Так нас доба вітала на порозі
Ще не початого життя...
Так блиски передгроззя
Серцям крізь чорний дим років жагтять.

Вітри, немов крізь спалені простори,
Крізь душі гомоном гули,
Та не зійшли нам зорі,
Що трьох Царів у темряві вели.

Благословенні дні прокляття й кари!
Це ж ми, гартовані в снігах,
Завіяні в пожарах,
Загравною засвітим у віках.

Несіть гарячий попіл у майбутнє,
Безсмертний жар вражінь —
І вславить. Н е з а б у т н е
Колись співець майбутніх поколінь.

1939.

В ДОРОЗІ.

Ми вийшли в ніч, у мрячну далеч.
Розгойдана вітрами мла,
Що в пільму гнала хижу галич,
Усі шляхи нам залягла.

Дрігнули хмар криваві вії,
І кожна блискавка — як вуж.
Скажено вихор шаленіє
В просторах наших душ...

Десь там горить священне місто
Шпилями гострими дзвіниць,
Немов троянда золотиста,
Розквітла в заграві зірниць.

Ми йдем, і може нас зустріне
Усіх церков потужний дзвін,
І браму золоту відчине
Нам чорна варта тих країн.

1937.

Не знаю, не знаю, не знаю,
Як душу твою відновить.
Я вірною тінню буваю
Над тим, що у серці горить.

Я бачу, я бачу, я бачу:
Роздерли пожари страшні
Провалля і сміху, і плачу,
І кряче журба на стерні.

Навіки, навіки, навіки
Потахло минуле вночі,
І схрещують бурі великі
Над нами блакитні мечі.

Ми танем, ми танем, ми танем,
І вітер чужої весни
Розвіє нас білим туманом
І будуть густі буруни.

Ми згинем, ми згинем, ми згинем,
Щоб знов віродилися сні,
І вихорем дужим полинем
Над полем нової весни.

26. XII. 38.

УКРАЇНА.

1.

Зеленими горбами бовваніла,
Вночі широким степом шелестіла,
Молилась до Перуна і Сварога
І ще не знала, де твоя дорога.
Хозарин кликав до свого полону,
В діяспору жидівського закону,
І вабив печеніг в роздерті шатра,
Де палахтіла жаром жовта ватра.
Б'ючи у мідь своїх потужних дзвонів,
Звав марно Рим тебе у папське лоно,
І для вина, що серце звеселяє,
Зреклась ти Магометового раю.
Аж кроком нечутним, сумна і строга,
У тьмяних ризах з золота старого,
До тебе підійшла, не звівши вії,
Немов легенда тиха, Візантія.
Вона, свята, облудна і безкрила,
Тебе цісарським пурпуром покрила.

В варязькій панцирі, в добу жорстоку
Ти дихала спокійно і глибоко.
Та інколи, піднявши забороло,
Вдивлялася в тривожне виноколо.
З юнацьким завзяттям, з веселим криком
Стрічала половців у полі дикім

І, навалом татарських орд зім'ята,
Прийняла долю хижу і прокляту...
Віки минали в темних сновидіннях.
Мов щире золото з берез осінніх,
Спадали всі твої оздобы,
І рвав лахміття ранньої жалоби
Шалений вітер. Все те за тобою
Пливло у безвість чорною рікою...

Де хвиля б'є об скелі круторогі
І шумом криє зрадницькі пороги,
Де дме над островом дніпрянський вітер,
Вирощувала ти спізнілі квіти
Жорстокости, геройства і посвяти
І ткала з них собі багряні шати.
Ніякий чар часи ті не відкличе,
Що гураганом прогули по Січі.
Гучним і буйним бенкетом Богдана
Ти завершила коло, Богом дане.
Відтак повстань твоїх страшні заграви
Що відблисками спалювали трави,
В воді баюр московських догасали,
Мов сонце стомлене і вже змиршале.
Воскреслим полум'ям старої слави
Ти спалахнула в чорні дні Полтави,
Коли тебе причарував навіки
Король звияжений, останній вікінг.
І, стиснутий Петром в обіймах владних,
Хрустів кістяк твій в пестошах нещадних.
Знесилена від голоду і спраги,

Несите черево чухонських багон
Тоді людським ти набивала падлом.
І час гатив тебе важким вагадлом.
З твоїх кісток, що в твані скам'яніли,
Із тіл, що на морозі зачепили,
Складався підмурівок, на якому,
Немов болот примара невідома,
Між нетрів дебряних, де мох і глиця,
Повстала в чадній млі нова столиця.
Поволі брякла, мов велика туша,
Ненависна киргизам і інгушам,
Грузинам і корелям осоружна,
Імперія пажерлива, потужна.
Росла, росла із вогких надр туманів
Під свист сибірських тайг, під дзвін кайданів,
Під шум українських грабів і каштанів.

*
**

2.

А Ти, Ти зріла, мов зерно,
Що спіє в лоні невідомім,
Щоб повернув колись стерно
Керманич в грізний день залому,
Якого ждали ми давно.
І він прийшов в грозі і грімі,
І гніву Божого вино
Плеснув із чаші ангел сьомий.
Змішались люди і вовки,
І стала кров дешевим плином.
Ніхто в ті прокляті роки

Не знав, де звір, а де людина.
Дихнувши хаосом ночей,
Хтось сплутав постаті і форми
І стер всі зариси речей.
Завили вихорі і шторми.
Зірвавшись з ланцюга, у скок
Пішла задихана плянета,
В пекельний вплутана танок
(Лиш крик у пітьмі: Де ти? Де ти?).
І ось, серед уламків, брил,
В клубках розідраних туманів,
В первіснім танці диких сил
Неясну постать зір доглянув.
Мара укохана віків
Вже прибирала образ зримий,
Що вже яснів, синів, горів,
Та прослизнув марою мимо.
І голубів вночі лиш слід,
Який поволі в небі танув.
Летів не сніг, а білий цвіт,
І все поглинув вир туманів. . .
Тоді підвівсь столапий гад,
Робив собі з злочинців добір
І, всю тебе повивши в чад,
Почав кігтями дерти здобич. . .
Тоді ж, у час програм, конвенцій,
Вітавши хмару сарани,
Під шум нарад і конференцій
Усі зійшлись твої лани,
Твій скорб, і скот, і степ ділити.
І знов (на літа чи віки?)
Зчорнілий край, дощами змитий,

І над полями вітряки...
Знов невідкличність і руїна...
О, казнь незримої руки!
О четвертована Вкраїно!

3.

В нестямі божевілля
Який страшний ясир
З Полтавщини й Поділля
Стягав тоді Сибір!
Розвіявши по нивах
Полову мертвих мрій,
Гноїли в колективах
Весну Твоїх надій.
І духом чумних лілій,
Що зжерті пістряком,
Пашів простір спліснілий
Порослим бур'яном.
Де порожньо і голо
Сірів безбарвний лан,
Шугав безчолой голод.
За п'ятирічний плян,
Згадавши дні татарські,
За владу всіх рабів,
За «щастя пролетарське»
Твій темний люд згорів.
Немов колоди в струпах,
Що ваблять мокрих птах,
Здувались чорні трупи
В некошених житах.

Жах смерти у підвалі
Моторами ревів,
І кулі розбивали
Коробки черепів.
І брякли мертві лиця
— Пухкі опуки щік —
У смрадній сукровиці,
Мов в'язки стиглих фіг.
І був це час покосу,
Бо кат потів, як віл,
І в дар богам приносив
Копиці мертвих тіл.
Селянські канібали
Ловили дітваків,
Могили розгрібали
І крали з трун мерців.
Ночами стрекотіли,
Мов коники в степах,
Невтомні скоростріли
Та цвів Молочний Шлях.
І, як перед віками,
В холоднім димі сел
Над скорбними ланами
Плеяди і Орел...
Що обри, що татари!
Що лютий печеніг!
Тож не були почвари,
Бо і Батий беріг
Твої церкви й святині:
Вівтар і златоглав.
А нині, нині, нині

Дівочтво розтоптав
Твоє сучасний варвар
І душу загноїв.
Вже має чорна барва
Над згарищем років
— Понурий прапор смерти,
І вже з джерел віків
Снаги нам не зачерти.

4.

Прийми цілунок —
Полин терпкий.
Смертельний трунок
Із чаші пий.
Блукай, безвіро!
Поки страждань
Не сповниш міру,
Нуртуй у хлань.
Прямуй крізь муки,
Крізь хирі дні,
У шал розпуки.
Гаси вогні
І в ніч одчаю
Сама палай,
І біль без краю
До дна пізнай.
Простуй крізь жертви,
Крізь сохлий цвіт
В простори мертві
Десятків літ.

Крізь смерть і сором,
В нещадний вік.
Лісам і горам
Звіряй свій крик.
Прийми наругу,
Влий в шал поем
І вічну тугу
Живи вогнем.
В жару негаснім
Свій гнів гартуй
І долю власну
З уламків куй.
Шпурляю тричі
Закляття це
Тобі у вічі,
Тобі в лице.
Ідучи в далеч
Під звук фанфар,
Що їх заграли
У громі кар
Всі сурми туги,
Всі труби згуб,
Дійдеш потуги.
І бурий зруб
Надій безлистих
Повстане знов
Шатром барвистим.
І свіжа кров,
Одягне журби
В безсмертний міт,
В вісон і пурпур
Стобарвних літ.

Все, що гуло
В надрах запілля,
Все, що росло
В криках безкрилля:
Стлумлений гнів,
Що клетотів
В жерлі віків,

Розпачу рев,
Марне горіння,
Шумних джерел
Дзвін і кипіння,
Помста і сказ
Вибухли враз
Шалом екстаз.

Крила пожеж
Там, над віками.
Простір без меж
Тут, перед нами.
В блисках вогнів
Колом зацвів
Обрій років.

В віддалі днів
Труби рокочуть.
Крики птахів
Грози пророчуть.
Що це дзвенить,
Що це шумить
В ранкову мить?

Чуєш, іде
В гromі і бурі,
Чуєш, гуде,
Б'є вже у мури,
Дме нам у скронь
Вихор, вогонь
Божих долонь!

6.

Тобі, праматір, шлю привіт
З років, що час їх порохом укриє.
Та що тобі пісні цих клятих літ
І чорний жах, що вовком виє!

Це нам стерні глухий простір
І без кінця безрадісні блукання.
Тобі ж, тобі краса далеких зір
І злота заграва світання.

Це нам іти крізь сум років,
Крізь біль наруг, крізь ніч гірку неслави,
А Ти в крилатім шумі прапорів
Колись зустрінеш буйний травень.

З полів незнаних чужини
До тебе вітер долетить, мов спомин
Про наші в муках виплекані сні,
І днів давно забутих гомін.

Та що Тобі, Тобі до них,
Що йдеш кріз дні прекрасні і суворі
До дальніх мет, невидано-ясних,
Прямуючи в нові простори!

По нас, забутих на землі,
Хай час пройде важким, залізним плугом.
Майбутнього крилаті кораблі
Уже стоять на рейді кругом.

Прозора височінь дзвінка,
І дужий вітер дме в шумкі вітрила,
І вже чиясь невидима рука
Ворота в далеч відчинила.

Ми відійшли в глибінь віків,
Ми, мов жорстока пісня, відлунали,
І чорні груди зораних степів,
Що їх роздерло гостре рало,

Колоссям вкрилися густим.
Благословенний дощ скропляє жито,
До сонця пнеться все стеблом тремким,
Щоб жаром дихати і жити...

7.

Пурпуром древнім весна одягає лани
наддніпрянські.
(Верби шумлять на горбах, в полі тополі
гудуть).

У багряниці старій нас вітає прадавня
столиця.
(Сонце тресвітле вгорі, вітер і спів на
землі).
Слава золоту бань, що крізь темні дерева
нам мріє.
(Дзвоном високих церков ширше росте
височінь).
Слава Тобі, о життя, що не має ні меж, ані
краю.
Доля на шальки кладе муки, і щастя, і
біль.
Бо, врівноваживши все, премудрий закон
обертає
Тугу дочасну, терпку в радість, безсмертну
в віках.

XI. 1938.

Ми не ходили за моря
Земель незнаних добувати.
Нам шлях у Греки із Варяг
Синів у піні бронзуватій.

І до індійської землі
Зоря полярна крізь тумани
Нам не водила кораблі
У неосяжнім океані.

Ми ще снагу п'ємо з джерел...
Не протинали ми простори
На білих крилах каравел.
Не мріло нам тропічне море.

Ні! тільки потай по ночах
В галуззі рідної кислиці
З солодким жахом у серцях
Підстерігали ми жар-птицю.

Хтось щедрий нам навік віддав
Широкий обрій оболоні,
Де, спінені, з високих трав
Трусили росу наші коні.

Не ми, що обшир мали свій,
Шукали за морями прерій.
Не ми — в диму — з потужних мрій
Вирощували сні імперій.

В хрестовий рушили похід
Не ми в священнім фанатизмі,
Коли, затьмаривши зеніт,
Гули громами катаклізми.

Лиш на світанку наших днів
Наш дух, знемігшися від спраги,
Багряним жаром спаленів
В руках досвідчених варяга.

Тоді в полях, мов срібний крин,
Білили часто наші шатра,
І між розлогих полонин
Палахкотіли наші ватри.

Гойдала мла нас у ночах,
Черпали ми шоломом воду,
І боронив нас Мономах
Від половецької негоди.

Ми не трубили з веж ясу,
Кольон акантом не квітчали.
Не ми безсмертя і красу
В стрільчастій готиці плекали.

Та часто бачили у снах
Святині дальні Царгороду...
І під загравами в степах
Нову викохували вроду.

О, вам, народи, що віки
Свої у славу угорнули,
Вам пурпур, берла і вінки.
Ви взяли в дар собі Минуле.

А ми, ми творимо тепер
З хвилин і дій життя поему.
Ми п'яні барвами химер,
Що з них Майбутнє ми снуємо.

І що для вас Перікл, Парнас,
Самотракія, Рим і Данте —
Ще сон нездійснений для нас.
З висот віків униз погляньте!

На гострій грані двох світів
Ми непорушно муром стали,
Щоб чорний вихор вас не змів
Голодним клекотом металу.

Щоб геній раси спорудив
Вам храми з бронзи і кришталу,
На с затопляв страшний приплив
І смерч монгольської навали.

В запеклім герці двох стихій
Ми завжди жертвами лягали,
Коли неситий буревій
Зі сходу дув в нестямі шалу.

Щоб ви цвіли в красі стрункій,
— Ударивши у наші груди
Відлине в степ нераз прибій
Шаленства, розпачу і блуду.

Ще, упокорений, до ніг
Не ліг нам звір, що горло душить,
І виє дикий печеніг
У наших хижих, темних душах.

Та ми татарську чорну кров
Варязьким холодом остудим.
У такт рокам гуде наш крок.
Ми йдем... ми ростемо... ми будем.

СИМВОЛ.

Данило-князь у пору лихоліття
Молився на горі під ясным дубом,
Де хрест зчорнілий з дерева стояв,
І руки, склавши чашею, угору
Підносив він, благаючи: «о, Боже!
Пошли мені хоч знак малий: хай вкаже,
Що станеться з моєї України.
Чи віддаси її ти на поталу,
А чи судив їй дні звияг і слави.
В годину скорбну розпачу й відчаю
Схиляю голову до стіп твоїх.
Вкажи ж, яка її спіткає доля».
І, мов на відповідь, дозрілий жолудь
Упав йому до стулених долонь.
Здивований, він довго міркував,
Який для нього невідомий зміст
Могла таїти в собі ця об'ява.
І пригадалася забута притча,
Що про зерно гірчичне склав Христос.
Всміхнувся князь, бо вже в уяві бачив,
Як бурий жолудь пагінці пускає,
Як виростає з нього дуб гиллястий,
І як навколо згодом повстає
Родина із нових дубів кремезних,
Як по роках зростає темний гай,
Де кубляться птахи в зеленім віттію,
А в темних логвах сплять звіри кудлаті.
У жолуді, затиснутім в руці,
Відчув він, як гули роки і бурі,

Як весни кільчилились надії квітом,
Як шарудів сторясним листям вітер,
Як див кричав і стугоніла ніч.
А в день погожий соняшне проміння
На стовбурах, ронивши світлі плями,
Потужно грало марш життя і сили.
Дні і віки над темним верховіттям
Шуміли крилами, мов зграї птиць...
І князь побачив, як той ліс лягає,
Сокирою підтятий, як зростають
З його дерев церкви, хати і вежі,
Як праця там споруджує міста,
Що владар обручем скує державним.
І все, чим є вагітний час прийдешній,
Поразки темний біль, зневаги гніт,
Звитяг потужний дзвін і рокіт слави
У собі крив звичайний, простий овоч,
Життя довічного безсмертний символ,
Борсанням духа — відповідь ясна.

Коли ти грієш між своїх долонь,
З землі піднявши жолудь випадковий,
Невже крізь шелест трав і квітів вонь
Не чуєш ти лісів майбутню мову,
Птахів тривожний крик і звіра рев?
Невже не бачиш ти струнких дерев,
Що з них збудується високі вежі,
Або човни, що сміло понесуть
Тебе колись до дальніх узбережжів,
Де прокладе нащадок горду путь?

Коли твій нарід лихо поневолить,
Не кутай скаргами твій рідний край,
Сховай для засіву насіння голе.
Дрімає в темній скаралущі жолудь:
Погрій в руці його, тули до чола,
Вслухайся, як росте прийдешній гай.

26. XII. 38.

ПРИМІТКИ

Стор. 7. Кортес. На цю поезію почасти вплинув роман Штукена «Білі боги» (Eduard Stucken, Die Weissen Götter), а також вірш Ередія «Конкістадори». Цього вірша свого часу переклав був Мик. Зеров; з того перекладу й узято мотто до I. част. збірки.

Стор. 14. Антоній і Клеопатра 2. Первісна редакція цього віршу була російська.

Стор. 20. Так само з циклю «Прованс» первісна редакція віршів «Бернар де Вентадур» і обох віршів про Жофруа Рюделя була російська. У двох перших строфах віршу «Бернар де Вентадур» переказано одну з його поезій. Про Жофруа Рюделя легенда оповідає, що він позаочно закохався в триполійську принцесу Мелісанду, ніколи її не бачивши, але багато про її красу чувши від труверів. На кораблі він вирушив до її країни, але захворів у дорозі. Мелісанда, довідавшись про його історію, прийшла до нього на корабель, і на руках її він умер.

Стор. 24. Вікінги. Ця поезія виникла почасти під впливом вірша «Варвари» Гумільова, вміщеного у збірці «Жемчуга».

Стор. 30. Жанна д'Арк. Первісна редакція писана була німецькою мовою, але мала зовсім іншу концепцію. Навожу для порівняння той текст.

JEANNE D'ARC

Damals lastete noch kühl und tief
Über mir wie keuscher Schnee die Stille,
Bis aus meiner Ruh dein harter Wille
Mich zu Taten rief.

War ich noch nicht deiner Geige Ton,
Blühte ich in meinem schlichten Kleide
Unter weissen Blumen auf der Weide
Wie ein roter Mohn.

Durch die Wunde, die im Leben klafft,
Dringt noch das Geläute meiner Herde.
Wie ich doch mit Brüsten aus der Erde
Sog die stille Kraft,

Als ich meinen jungen, herben Leib
An die feuchten schwarzen Schollen presste!
Bracht' ich dir zum Opfer nicht das Beste?
War ich denn nicht Weib?

Warum tobte ich mich aus im Dunst
Und Getöse wildentfachter Schlachten,
Wenn die andern Mädchen selig wachten
In der Nächte Brunst?

Wie im Winde steh ich da entlaubt...
Warum hast du mich verlassen ohne
Gnade? Unter meines Ruhmes Krone
Welkend, sank mein Haupt.

Durch die Gräser, hoch bis an mein Knie.
Möcht' ich über Bäche plätschernd laufen
Wie vor Zeiten: auf dem Scheiterhaufen
Blüht mir Dom-Remis!

Jetzt bist du mir, Gnadenvolle, hold.
Denn in Gluten dieses Flammenmeeres
Schmilzt auch endlich meiner Krone schweres
Tränenreiches Gold.

Стор. 38. До віршів «Хлопчик» і «Підліток» деякі сугестії подав вірш Гофмансталя „Der Knabe“ (є у виданні Inselbücherei).

Стор. 42. «Старість». При писанні цього вірша пригадався колишній проєкт Фляммаріона просвердлити земну кулю наскрізь і таким робом створити «коридор» між Старим Світом та Америкою.

Стор. 54. «Сковорода». Цей вірш увійшов був до складеної Зеровим антології «Сяйво».

У другій строфі вплив деяких рядків з поеми Рільке «Орфей, Еврідіка, Гермес». Порівняй мій переклад цього місця:

Її, котру він так кохав, що струни
Точили більше скарг, як жалібниці, —
Аж цілий світ повстав із скарг, в якому
Все повторилось: ліси, долини,
Село і поле, річка і звіри.
І над цим світом скарг ходило сонце
І зоряне, осяйне, тихе небо
Із скарг, усе в розхитаних сузір'ях.

Стор. 55. Осінні рядки. Всі вірші цього циклу виникли в Преображенському під Києвом, поблизу зеленого Китаєва.

Стор. 74. Лесбія. Ім'я це запозичено у римського поета Катулла.

Стор. 78. Беатріче 2. «Своїх терцин холодні діаманти тобі вплітав у шату»... Порівняй у Блока: «...В темные кудри вплетаю тайных стихов драгоценный алмаз».

Стор. 82. Січневий Діоніс. Первісна редакція російська.

Стор. 95. Терцини. В цій поезії вжито строфу, що нею писав Данте свою „Divina Comedia“, щоб підкреслити паралелізм: Дантове пекло — совітизована Україна.

«Все втиснуто в трикутники і ромби». Порівняй у Союзи: «Місто взяло в ромби і квадрати всі думки, всі пориви мої».

Стор. 98. Мандрівка до сонця. У цьому вірші суто український зміст і тематика. Проте побут до його написання походить від Вергаренового вірша „Le Départ“, уміщеного в збірці „Les Campagnes Hallucinées“. Опис натовпу, що кидає рідні села й мандрує геть до міст, пригадав мені картини совітського побуту: селяни в голодні роки подавались геть із сел, у мандри, йшли до далеких міст, шукаючи там кращої долі. Перони і залі двірцеві скрізь переповнені були людьми, що спали покотом, оточені своїми клунками, так що й ступити ніде було.

Навожу тут початок і кінець Вергаренового віршу:

Trainant leurs pas après leurs pas,
Le front pesant et le coeur las,
S'en vont, le soir, par la grand'route
Les gens d'ici, buveurs de la pluie,
Lécheurs de vent, fumeurs de brume.
Les gens d'ici n'ont rien de rien,
Rien devant eux
Que l'infini de la grand'route.
Chacun porte au bout d'une gaule,
Dans un mouchoir à carreaux bleus,
Chacun porte dans un mouchoir,
Changeant de main, changeant d'épaule,
Chacun porte
Le linge usé de son espoir.
Les gens s'en vont, les gens d'ici
Par la grand'route à l'infini.

.....
Avec ses suçoirs irs noirs, et ses rouges haleines
Hallucinant et attirant les gens des plaines,
C'est la ville que la nuit formidable éclaire,
La ville en plâtre, en stuc, en bois, en fer, en or —
tentaculaire.

Рядки «Де ж ті отари, що після них» і т. д. навіяні наступними рядками з віршу Р. М. Рільке:

„Dann sah ich auch Paläste“, уміщеного в „Stundenbuch“:

Und der Geruch der Rinderherden lag
Dem Zuge nach bis in den zehnten Tag,
War warm und schwer und wich dem Wind nicht aus.
Und wie in einem hellen Hochzeitshaus
Die ganze Nacht die reichen Weine Rinnen:
So kam die Milch aus ihren Eselinnen.

До рядків

«Сон їх оточать горами.

Хай же їм сниться: то сніжні Монбляни»

і т. д. порівняй рядки Рільке з вищенаведеного віршу:

Und wenn sie lagerten
Die dunklen Hohenzüge der Kamele
Umgaben es mit der Gebirge Pracht.

Образ бронтозавра, що його труп гниє, вжив був за символ совітської держави Маланюк.

Стор. 105. Божа матір. Образ, навіяний ранніми віршами Тичини про Мадонну.

Стор. 118. Україна. У 5. вірші цієї поеми «Все, що гуло...» і т. д. вжито ритму, що його подибуємо у Стефана Георге.

Стор. 130. Ми. Написано, як реакція на «Скіфи» Блока.

Стор. 134. Символ. У другій частині віршу розроблено мотив, що його зустрічаємо у Дюамеля (поета з групи французьких унанімістів).

Це вірш про зерно куколю: дивись мій переклад у Х. книзі «Життя і революція» за 1925. рік.

ЗМІСТ

I. УСЛІД КОНКІСТАДОРАМ.

Кортес.	7
Конкістадори.	9
Японія.	12
Антоній і Клеопатра.	14
Цезар і Клеопатра.	16
Лот.	18

Прованс.

1. Бернар де Вентадур.	20
2. Бертран де Борн.	21
3. Жофруа Рюдель.	22
4. Жофруа Рюдель Мелісанді.	23
Вікінги.	24
Предтеча.	28
Жанна д'Арк.	30

Коло життя ве.

1. Немовлятко.	37
2. Хлопчик.	38
3. Підліток.	39
4. Юнак.	40
5. Муж.	41
6. Старість.	42
7. Напередодні.	43
Шляхами Одісея.	44
Синові.	46

II. СЕРЕД ОЗЕР ЯСНИХ.

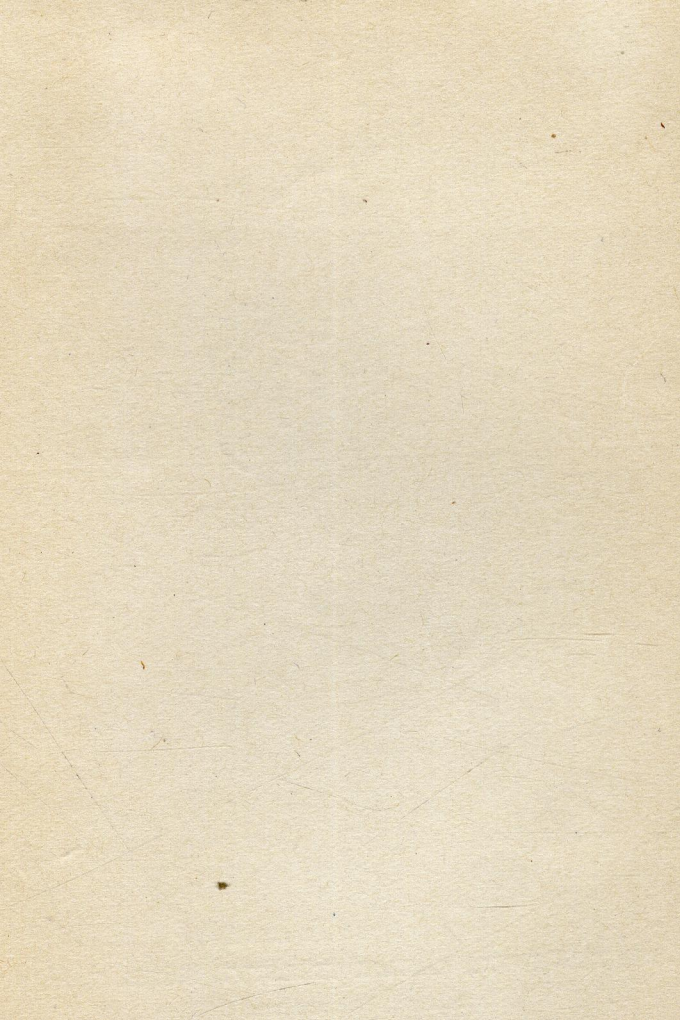
Енгармонійне.	53
Сковорода.	54
Осінні рядки.	55
Осінь.	62
Крізь праосінь.	63
Весна.	73
Лесбія.	74
Беатріче.	78
Франкфурт на Майні.	80

Акварель.	81
Січневий Діоніс.	82
Слова і квіти.	83
Зимові дні.	84
Зустріч.	85
Стм'янілий місяць.	86
Покій і буяння.	88

III. У ПЕРВОЗВАНОГО НА ГОРАХ.

Софія.	93
Терцини.	95
Мандрівка до сонця.	98
Рокованість.	103
Божа матір.	105
Володимир.	108
Київ.	110
Майже елегія.	112
Січень.	114
Жорстокі дні.	115
В дорозі.	116
Не знаю, не знаю... ..	117
Україна.	118
Ми.	130
Символ.	134

4, 20
(1986)

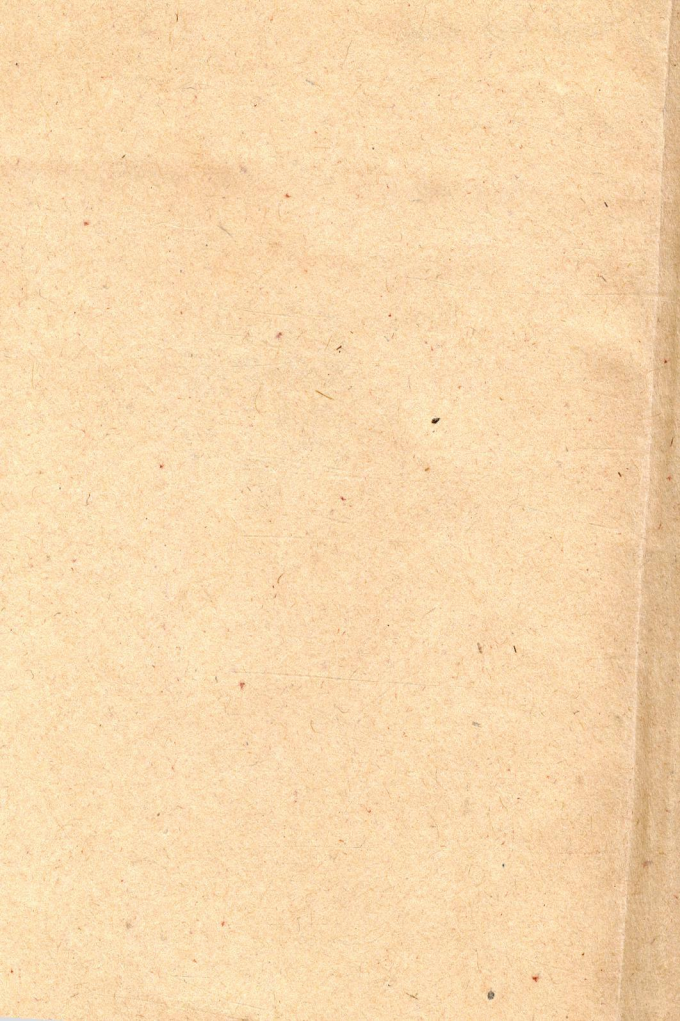
2806

13

Адреса издавництва:
JURIJ TYŠČENKO, NAKLADATELSTVÍ, PRAHA II., ŽITNÁ 13
Protektorat Böhmen und Mähren

יג' אלול 2800